

Luceafărul

Apare săptămânal sub egida Uniunii Scriitorilor
Serie nouă inițiată de LAURENȚIU ULICI

Nr. **14** (738)

Miercuri, 12 aprilie, 2006

„Mai tinerii din generația lui Laszlo și Pecican îl iubesc cu amor intelectual, îl venerează ori îl stimează numai, nu mportă! În Dulcele Tîrg, exclama Nicolae Panaite, Optzecistul, după o cronică favorabilă a Tîrgujiuanului la o plachetă poemătică a sa: «Acum sloboade-mă, Doamne! A scris Don Jorge Grigurecu despre mine, pot să-mi dau și obștescul sfîrșit».“

(Iuca pițu)

gheorghe grigurecu

Ismail Kadare

arcastul lui Kadare vizând comportamentul
nt al Conducătorului se convertește într-o îndu-
ă viziune analitică când vine vorba de profunda
ire a relațiilor interumane, mai cu seamă în
urile demnitarilor, apropiaților și rudelor
ora (vezi prăpastia între fiică și tatăl ei, suspi-
a și ura reciprocă între mamă și fiică, inhibiția
nicului față de odrasla Succesorului și, în
al, înstrăinarea genitorilor de progenituri, de
al devotamentului maladiv pentru partid).“

(geo vasile)

pag. 2

vizor

Asumarea răspunderii intelectuale

bogdan ghiu

conexiunea semnelor

mariana
ploae-hanganu

Arta conversației

pag. 21

Asumarea răspunderii intelectuale

bogdan ghiu

Altul decât parlamentarismul ca atare, considerat o soluție deja falimentară, deja coruptă și descalificată la noi, se profilează a fi, pentru gândirea deosebit de expresivă, de, vai, reprezentativă a analistului Horațiu Pepine (cu toții, sau cel puțin mulți gândim, ne vine să gândim, exasperați, așa, ca domnia sa, dar tocmai comoditatea, automatismul, nespontaneitatea acestei comunități de gândire trebuie suspectate: numai răul, ca simulacru și ca „proteză“ a binelui, este mecanic, „pulsiv“), modelul de putere viabil pentru români: ceea ce, în termeni actuali, se numește prezidențialism, singurul care, în viziunea sa, ar beneficia de creditul „preferințelor populare“. Iată, deci, că societatea omogenizată, nedefalcată în „comunități“, comunitarizată total, neindividualizată, preferă transferențial individualitatea personală puternică, nu „comunitățile“ de partid. Binomul popor-conducător. Contractul social este, de fapt, un certificat de căsătorie.

„Republica parlamentară e nefuncțională“, „un experiment catastrofal“, conchide HP la 14 februarie 2006, în articolul intitulat **Contra unui parlament retrograd**, apărut în „Cotidianul“. O formă fără fond dovedită.

prin urmare, ca pernicioasă. Până la denunțarea și respingerea, pentru a căta oară în istoria noastră, a **Imitării modelelor străine**, titlul unui aditorial din același Cotidianul, nu mai este nevoie decât de o săptămână de gândire. Chiar dacă așa vor fi stând, poate, lucrurile, de la această constatare până la negarea parlamentarismului ca atare, în bloc, ca sistem, pasul e mare, adevărat salt în gol, înapoi, pe care România l-a mai făcut.

Căci dacă guvernarea prin ordonanțe și asumare nu reprezintă decât o soluție de moment, pur temporară, de ce ar fi trecerea la o republică prezidențială o soluție de durată? Pentru simplul motiv că la Cotroceni, acum, momentan, se află un om care promite să fie destoinic și hotărât (mai rămânând să probeze că este și priceput, că dispune, adică, și de mijloace pe măsura voinței), Traian Băsescu, în care și populația, dar și bună parte dintre intelectuali dau semne, vor, în sfârșit, să aibă încredere? Dar după? Merită să modificăm Constituția pentru un om, în speranța - de fapt: cu credința, căci aproape de mistică politică este vorba - că acesta va apuca să rezolve, prezidențial, în doar două mandate, problemele de fond, apriorice, structurale, deloc temporare, ale țării, și aceasta o dată pentru totdeauna? Nu ne gândim că după Băsescu, atras tocmai de sporul de putere

prezidențială, pe tron ar putea veni, în vot popular, un nebun? N-ar fi mai c... mai înțelept, mai prevăzător - dar, fireș... greu de rezolvat în spațiul unor simp... cole - să încercăm să îndreptăm parla... rismul românesc și să-l însărcinăm, po... intelectual, pe președintele Băsescu toc... această enormă misiune istorică de tr... pentru care republica parlamentară r... să-i poată fi, în viitor, recunoscătoare... Traian Băsescu va da semne - și d... dorește să reformeze sistemul parla... românesc, nu să-l blocheze, atunci i... încredința, temporar, puteri prezid...

vizor

sporite. Pe termen declarat limitat, chia... așa ceva ar semăna foarte mult cu insta... unei „stări de excepție“, cu toate perico... evidente. Prin puterile președintelui, m... mentarismul românesc trebuie însă să... meze singur. Doar procedural, „abs... tranzacțional, coruptibil se poate dreg... păcate, substanța „Cadrele“ și „schem... determină. Suntem obligați la retro... Valorizez, de aceea, mai curând - căci... gatoriu, dat - pozitiv, ca datorie afirm...

(continuare în pagina 21)

**BANCA
COMERCIALA
ROMANA**

Sponsorizare de la
*Banca Comercială
Romana*

Director:
Marius Tupan

Colectivul de editare:
Mariana Bunescu (tehnoredactor)
Responsabil de număr:

Simona Galațchi

Redactori asociați:
Horia Gârbea; Daniel Nicolescu;
Ioan Es Pop; Stelian Tăbăraș

**Revista este membră a Asociației
Revistelor, Imprimeriilor și Editu-
rilor Literare (A.R.I.E.L.),
înființată în baza Hotărârii
judecătorești și recunoscută
de Ministerul Culturii și al Cultelor**

**Revista „Lucașfărul“ este editată
de Fundația Lucașfărul, cu sprijin de la
Uniunea Scriitorilor din România
și Ministerul Culturii și al Cultelor**

Redacția și administrația:

Calcea Victoriei nr. 133, București, sector 1,
telefon 212.79.94, fax 312.96.93
e-mail: fundatia_lucașfărul@yahoo.com

Cont în lei: Banca Comercială Română, filiala
sector 1, Calcea Victoriei nr. 155.

Număr de cont: RO85RNCB5010000015430001

Cont în valută: RO58RNCB5010000015430002

ISSN - 1220-627X

Tipar: SEMNE '94

Abonamentele se pot face la toate sucursalele
RODIPET și la oficiile poștale din țară.

Revista noastră este înscrisă în Catalogul
publicațiilor la poziția 2048.

Cititorii din străinătate se pot abona prin S.C.
Rodipet S.A. cu sediul în Piața Precii Libere nr.
1, Corp B, Sector 1, București, România la P.O.
Box 33-57, la fax 0040-21-2226407, 2226439 sau
e-mail: export@rodipet.ro

stelian tăbăraș

Un „punct simbolic“, Centrul Europei

-au emoționat întotdeauna - dar m-au
și optimizat - acele locuri geometrice
determinate cosmic sau geodezic, pe
care le putem călca ori atinge la fața
locului; așa s-a întâmplat cu monumentul de
lângă Ploiești pe unde „trece“ Paralela 45, cu
acela reasezat la Biserica „Sfântul Gheorghe“ ce
însemnează kilometrul zero, de unde începe
numărătoarea tuturor șoselelor românești. (Nu
întâmplător, prima măsură ce au luat-o
autoritățile horthyste după ocuparea Ardealului
de Nord, în 1940, la doar câteva zile de la
instalare, a fost revopsirea pietrelor kilometrice
care încunoștiunțau câți kilometri sunt până la -
și de la - București, recalculându-le spre

nocturne

Budapesta). Am avut mai târziu ocazia să văd,
în punctul cel mai nordic al Lutlandei, „cum se
bat mările cap în cap“ (fenomen real, ce constă
în punerea de acord a două ritmuri de vâlvurire
prin ciocnirea creștelor înspumate), apoi să
traversez Cercul Polar, să călătoresc pe fundul
crevasei ce însemnează ruptura plăcilor tectonice
în Islanda (placa americană și cea europeană),
dintre care, prin erupție, s-a născut însăși insula.
La Delfi am atins Omphalosul pământului, acolo
unde anticii ziceau că ar fi centrul lumii. Am
făcut câțiva pași prin labirintul lui Minos de la
Knossos, am căutat Atlantida la Akrotiri. Mereu
conștient că, de fapt, caut „stele fixe“, repere ale
unei axiologii în care binele să însemne bine,

frumosul - frumos, familia - familie;
geometrice demonstrând că lumea
schimbătoare în întregul ei, că în jurul lor
repute în normalitate multe rătăcirii.

Am citit recent în tot mai necesara reviz
limbă română „Dorul“ din Danemarca (c
Dan Romașcanu) despre căutările asupra
punct fix: centrul Europei. Un excelent
semnat de George Cristea documentează a
acestui în imediata apropiere a graniței n
(actuale) de nord, la Trebușani (loc reb
azi Dilove) și marcarea lui acolo încă din
„Instrumente precise au confirmat acest
unde latitudinea și longitudinea se întâlne
Centrul Europei“ - așa stă scris pe monun
obelisc de la Trebușani. (Voi continui
numesc astfel locul, întocmai ca atunci
măsurători. Dar, à propos de schimbare
nume și țară, e de tot hazul mărturia unui l
de acolo: „M-am născut în Imperiul A
Ungar, am făcut școala în Cehoslovacia
lucrat în Uniunea Sovietică și acum locuie
Ucraina; și toate acestea, fără a mă fi mișc
locul meu natal“). Liniile care se întreta
Trebușani, alcătuiind „centrul Europei“,
aceea care unește coastele arctice ale Norv
cu țărnișurile de sud ale Cretei, precum și
care unește coasta de vest a Irlandei cu n
Urali. În 1977, sovieticii au vâruit ve
monument și au „sădit“ ei altul în apro
După cum a fost violat și mormântul lui Ka
la Königsberg, altă „stea fixă“ europeană...

Din cauza divergențelor politice, cultur
geografice, granițele Europei nu sunt nici
exact definite. Dar acest Centru al Eu
justificat matematic, geografic și istoric,
Trebușani, rămâne un reper, mai ales într-o
în care sintagma „Uniunea Europeană“ e to
des folosită în loc de „Europa“...

la limită

xperiențele spirituale modelează expresivitatea spiritului - trăirea formelor de a fi ale spiritului dă consistență imaginii spirituale a globalității. de spus că în chiar o asemenea frază - este astfel de propoziții - nimic nu apare înd conturat, definit: ce este spiritul, ce imagine, despre ce globalitate vorbim sau avem dreptul, în general, să vorbim întrebări care apar de îndată ce vrei să ceva despre cunoaștere și nu doar despre j; despre consemnarea ideii în comun, despre faptul reflectării fără să te ai la simple considerații marginale. A te nța cu privire la cunoaștere, conștiință nștiență poate că nici nu înseamnă a decât să semnalizezi să semnalezi, că ea există, că în plus cunoști ceva despre ar că acest lucru nu conduce la a comu- decât în măsura în care celălalt, ținta co- zării și eventualul emițător de mesaje e tine anticipează un conținut al comu- i ce nu poate fi reconstituit prin simpla ă a expresiei.

încearca să dai un conținut mesajelor

Traian Agomir

olo de ansamblul apriorismelor nu revine t la o înțelegere a subiecților similari, i în condiții de reciprocitate cognitivă - în otol nu înseamnă altceva decât să ajungi o continuă lunecare pe panta compli- i, în creștere fulminantă sau, să spunem, i simplu, că orice dezvoltare împlinită de ect conduce și la o nouă formă de a ofa. Să obții o descriere a unei părți a i, văzută într-un anumit mod, dintr-un i oarecare, generează întotdeauna ten- creării unei noi viziuni a lumii ca întreg; înță, o artă, o formă a intuiției poetice vor iecare, filosofii distincte configurate coe- în raport cu sursa care le-a configurat, cu turile cognitive care le-au indus. Sau, e, așa ceva încetează, la un moment dat, torie, să se mai întâmple. Productivitatea tului, conștiinței, intelectului, intuiției și onibilitățile, mecanismele expresive înce- ă eventual odată și odată să mai existe. Filosofia raționalistă - gândirea iluministă ste disciplinele științifice moderne, de la ea newtoniană și până la mecanica, ofia, chimia și astronomia secolului XIX. lași secol va vedea apărând romantismul, ralismul și simbolismul în literatură, reionismul în artele plastice. Științele ei epoci au reprezentat suportul apariției sofiei pozitive a lui Auguste Comte; dina- mul emoțional propriu poeziei ce urge seria ipostazelor ce se succed prin rmediul curentelor literare, atât de viu în ectivul secol, se va regăsi în gândirea in- onistă, care constituie esența spiritualis- ui evoluționist bergsonian; impresio- nul este filosofie fenomenologică ex- nată cu mijloace plastice. Bergsonismul și omenologia deschid calea existențialis- lui care așteaptă încă în opera lui kegaard. Modalitățile existenței spiritului, știința cunoașterii, dau structură și conți-

nut sistemelor care încearcă să se aplice lumii, esenței și existenței reunite, ființei. Până în secolul XIX literatura genera filosofie, iar aceasta creia o formă specifică științei, restructurează arta. Empirismul și, deci, experimentalismul inversează suita determinărilor. Dar, iată, ajungem în secolul XX și, mai departe, în acest început de secol XXI.

Matematica și chiar fizica e axiomatizează - filosofia ia forma neopozitivistă cunoscută. Principiile matematice se aplică impecabil pe gramatică, pe logică, pe analiza structurii conceptelor. Formele neopozitivismului se pot numi semantologie, semantică, analiza limbajului. Filosofii tot mai rigide, mai seci, mai departe de viață, oricât de corecte devenind ca modalități de interpretare a demersurilor logice, tind să câștige terenul academic al studiilor teoretice. Alături de axiomatizarea științelor și de creșterea corelației interne a disciplinelor în care limbajul univoc, abstractizant, este singurul acceptat, apar avangardele literare și artistice care „deconstruiesc” imaginile lumii, ale ființei umane, ale existenței emoționale a acesteia.

Avangarda - avangardele - nu a fost (au fost) altceva decât creșterea coeficientului de absurd în expresie, în limbajul expresiv

Secătuirea sau, poate, sfârșitul ei

specific al artelor. Expresionismul abstract, dadaismul, teatrul absurdului, Kafka, Beckett, Ionescu, Francis Bacon pe de o parte și calea hipernaturalistă, gen Egon Schiele, Stanley Spencer sau Lucien Freud, pe de altă parte, precum și, nu mai puțin, suprarealismul de la Marc Chagal la Fernando Botero sunt jaloane pentru definirea unei imagini absurde a lumii - surprinzător însă, absurdul nu se regăsește într-o adevărată filosofie a absurdului; curajul filosofilor este, cu siguranță, secătuit sau calea avangardelor artistice nu se verifică ideativ, reflexiv, în gândire. Scepticismul, cinismul sunt slab reprezentate în creația teoretică recentă și, chiar atunci când pot fi aflate, ele nu se constituie în calitate de ontologii sau epistemologii fundamentale pe absurd. În fond, arta absurdului, arta avangardelor, nu este decât joc și încă joc al imaginilor și trăirilor subiective, adică povestire pentru un intelect infantil, ceea ce este superb, dar nu poate fi confundat ca arta, ca produs adult. Scepticismul existențialist al lui Cioran este nihilism, deci o formă de interpretare riguros rațională, chiar dacă se deduce din premise și conduce la concluzii dezadaptative. Calitatea centrală a filosofiei - dacă filosofie se poate numi aceasta - a lui Emil Cioran este consecvența, particularitate contrară a absurdului.

Arta s-a născut cândva din jucăria copilului (vezi începutul sculpturii în neolitic, în arta cicladică, în cea minoică), din imaginația transmisibilă intelectului infantil - ea a devenit o formă adultă a exprimării spiritului pentru a se reîntoarce la a experiența infantilă. Filosofia rămâne însă un spațiu al trăirii adulte; în fața acestei realități, arta își pierde curajul și devine postmodernism. Când se va naște sinteza spirituală a trăirilor copilăriei și a celor adulte - origina potențială a coniecției raționalității și abaurdului -, revelarea faptului că acel moment a sosit va consta în apariția unei filosofii a absurdului, salvând absurdul, utilizând absurdul și, abia astfel, reconstituind cealaltă latură a ființării care constă din raționalitatea conștiinței, ca și experienței noastre vitale.

acolade

Raftul cu minuni

marius tupan

În vara anului 1935, undeva, în lunca Maglavitului, un cioban pretindea că se întâlnește cu Moșu, care nu întârzia să-i dea tot felul de sfaturi. Din acel moment, românii căpătau Lourdes-ul lor, devenind egali cu francezii prin vizitele divine. Situația a fost exploatăată, nu explorată - crede și nu cerceta! - de versații vremii, astfel că minunea a strâns în juru-i pelerini de toate vârstele și îndeletnicirile (și mama a fost la fața locului!), în capcană căzând până și faimosul gazetar interbelic Pamfil Șeicaru, ale cărui intervenții publicistice storceau lacrimi și îndreptau puhoaiete umane înspre lunca Dunării. După 71 de ani, un alt cioban, frământat de focuri sacre, vrea să continue ridicarea unei biserici, rămasă doar la ziduri chiar din acel timp, să ne demonstreze nouă și Domnului că singura care-l ține în opulență e credința. Ban la ban trage și oier la cioban!

Intențiile lui sunt apăsat mediatizate, ca și o oarecare confruntare fotbalistică. N-am avut de-a face cu meciul lunii, anului sau secolului, ci cu al mileniului. Ce șanse să fim martorii unui astfel de eveniment! Ziarele de toate formatele și televiziunile de toate culorile l-au mediatizat cum nu s-a întâmplat cu vreo carte sau vreun concert simfonic. Craii de Curtea Veche, romanul lui Mateiu Caragiale, apărut în preajma Minunii de la Maglavit, socotit numărul unu într-un top al profesioniștilor, sau Ora 25, carte semnată de Constantin Virgil Gheorghiu, ecranizată cu succese mondiale, mai ales că în distribuție se afla un actor genial, nu au fost vreodată omagiate așa cum se cuvine. Taumaturgii unor astfel de opere sunt ignorați programatic, pentru a lua prim-planul întâmplărilor false sau operele de trei parale. Unii comentatori sunt ispiți să creadă că vina o poartă necunoașterea, dar și invidia, când cei mai mulți sunt de-o seamă, ca să fim doar eufemistici. De curând, un anumit domn, aflat pe malurile Senei, nega, în grup, autorii români contemporani, ca să-și facă loc cu cărțile sale lacrimogene, socotite manele literare. Acceptând arele unor refuzați ai condeiului și moralei, snobii și degustătorii de scatologii iau în calcule o carte ratată și incompletă, Fric, semnată de Ștefan Agopian, când există în România atâtea scrieri profunde, exemplare, care surprind transformările psihice și sociale ale unei comunități mereu la răscruce de vânturi. Dacă semnatarii lor nu oferă mese copioase și nu cotizează într-un clan ocult, nu sunt recunoscuți: deocamdată! În timp, istoria literară le va uita și vor comenta și suține doar valorile autentice. Revelațiile pot apărea după decenii: când nici atunci nu va fi foarte târziu.

Și-n alte sectoare ale creației întâlnim anomalii și confuzii. Puțini privitori admit că, în plină dictatură, s-au realizat filme remarcabile, care rezistă oricăror exigențe. Glissando, Un surâs în plină vară, ca să oferim doar două exemple, nu par deloc desuete, dimpotrivă, rămân în actualitate, fiindcă surprind, cu acuitate, situații și fapte ce amenință să se repete. Cei care se simt izolați și marginalizați nu trebuie să-și piardă speranțele. Aflat cândva la malul mării cu Marin Sorescu, aveam să-l aud exclamând: „Mă rușinez să spun că abia acum am descoperit o capodoperă a literaturii noastre: Rusoica!”

Bine că și-a dat seama de asta în timpul vieții!

adrian g. romila

Femeia de la miezul nopții

Un București îmbrăcat în haina aburită a altor timpuri, încărcat de cărciumi, de case și de străzi altădată forfotind de viață și de povești, cu oameni vii și dispuși să trăiască cu rafinament maxim toate bucuriile datorate de-o existență prea scurtă, iată cadrul general al prozei lui Radu Albala, reeditată în volumul **Femeia de la miezul nopții** (Humanitas, 2006). Lumea veche a Capitalei descinde încet, realcătuită dintr-o rețea de mărturisiri ale personajelor, dintr-o mulțime de rame narrative, ivindu-se una din alta precum vestita păpușă rusească, fie în atmosfera jovială de la conacul burlacului conu Costantin Paleologu, fie în neuitata cărciumă Paradis ori în celebra Capșa, fie într-o plimbare pe calea Moșilor sau, în fine, oriunde se pot strânge câțiva prieteni cu memorie bună și talent convivial, în răgazul dintre săptămâni, servicii sau războaie. E o lume cu răvășiri adevărate și dramolete de mahala, cu inedite amoruri și

cronica literară

întâlniri între avocați, ofițeri, țigănci și prostituate, cu reverențe boierești, dialoguri subțiri și beții suicide, duse subtil la limita dintre real și fabulos.

Autorul coboară dintr-o tradiție solidă a scrisului baroc, dispus să redea în culori puternice pestrul amestec de orient balcanic și de apus întârziat, o tradiție în care au strălucit odinioară Nicolae Filimon, Ion Marin Sadoveanu și Eugen Barbu. Dar mai cu seamă se distinge în palimpsestul volumului Mateiu Caragiale, maestrul prin excelență al fermecătoarelor povestiri albiene. Căci nu există o altă etichetă mai bună pentru cele șase piese ale autorului **Desculțelor** decât cea mateină. Tușele rapide și sigure ale portretelor, preferința pentru cuvinte rare și pentru potriviri lexicale arhaice (autorul a publicat în 1962 lucrarea **Antim Ivireanul și vremea lui** și tot atunci antologia **Bucureștii în literatură**, de unde parfumul limbii și al epocilor trecute), dar și pentru franțuzisme și zicale latinești, dispoziția permanentă pentru istorii uitate, cu oameni, obiecte și obiceiuri „care au fost“, alunecarea insesizabilă de la azi la ieri,

sărind cu grație prin culele timpului, toate trimit la orizontul generos în care se mișcau **Craii de Curtea-Veche**. „Se întâlneau aici, la Paradis, oameni, lume de toată teapa. Clienții legitimi, ca să zic așa, ai localului, care nu era «în acte» decât un biet birt popular, mahalagii mai năvăliți care, la ieșirea din schimbul de noapte sau înainte de a porni la cel de dimineață, simțeau nevoia să-și dreagă inima cu un ciocănel de rachiu sau cu un pahar de pelin (aici, la Ispas, și la Gogu Roșianu de la statuia lui Pache erau singurele două localuri din București unde se putea bea în tot lungul anului «nemuritorul pelin de mai»), se pomeniră literalmente năpădiți de ciocoime: la cochetul bar «Monte Cristo», la seratele din casele particulare, la «Balul Teatrului Național», la «Balul Presei» și la altele asemenea, care se țineau de obicei în sala de marmură a Cercului Militar, se stârnea spre dimineață, așa, ca un vânt, ideea: «mergem la Paradis» și călduri-călduri se porneau, pe jos sau în taxiuri, rochii de seară și fracuri, spre sordidul local de la demisol - localul mai scuturat al lui Eftimie, din dosul Colentinei, care începea să primească clienți abia de pe la 11 seara, avea să se deschidă mai târziu“. Mereu intratabile melancolii fac loc destăinuirilor extraordinare, lăsând, totodată, să apese povara grea a scurgerii timpului și a estompării definitive a tabloului altor vremi. „În seara aceea“ - și ea poate fi oricare din serile când povestitorul își provoacă personajele sadovenian, în jurul unui vin bun - „corzile sunau, însă, fals, pelinul era searbăd și călău și în tot localul plutea o atmosferă de o covârșitoare tristețe“.

Peste crime pasionale (**În deal, pe Militari**), sinucideri răsunătoare (**Sclava iubirii**), ritualuri păgâne (**La Paleologu**) și istorii bibliofile (**PropylaenKunstgeschichte**), amorul e cel care străbate, ca un fir roșu, cele șase povestiri din volum. Cu precizarea că, de fiecare dată, intriga amoroasă e însoțită de multe alte adaosuri narrative, ca într-un covor țesut complicat, cu un model central și cu altele marginale, mai vizibile sau mai discrete. Personajele feminine sunt de-a dreptul remarcabile, bacante voluptoase cu aparențe de țărănuțe urbanizate, oricum, pline de vitalitate, oscilând între normalitate și perversitate, capabile, concomitent, de scurte interludii conjugale, de tandrefuri „pe sub masă“, de față cu iubitul, de trădări, rătăcirii și reveniri

spășite. Numele lor - Nora, Sequana, Tofana, Tereza, Tuța, Tamar - trădă pasiunea autorului pentru figuri originale care feminitatea e doar marca structurale nestatornicii, dincolo de poate în consonanță cu) normele și acceptate de morala unei aristocrații p de a-și epuiza epoca. Femeile din albaiană ascund mereu câte o taină: reținut și de urmărit povestea fetei cu de lipsă la unul din picioare), contrariază judecățile celorlalți, arătând că niciodată par a fi ceea ce spun alții că sunt. O fi bordel poate deveni iubită devotată îmbrăcată duminica cochet și cu gust, o de boier - dansatoare de circ, purtată în de amantul gelos, o soție respectabilă femeie ușoară, dispusă să plătească serv „în natură“ și să-și anunțe bărbatul că în tează la prieteni. Ele dau o consistență lumii în care se mișcă, una undui catifelată, încărcând-o de arome uitate sonorități îndepărtate, difuze.

Jocul abil dintre realitate și ficțiune, dintre autobiografie (narratorul e și persoana prezent în text inclusiv cu meseria de bărbat autorului - avocat) și frescă istorică, savoare limbii, gustul pentru evenimente inedite, pentru confesiunea patinată de nostalgie și pentru intertextul livresc fac povestirile lui Radu Albala o relaxantă plăcută stație de lectură. Prin ele mai puțin astăzi să contemplăm, în falfăitul celor corbi ai zeului Odin, Gândul și Memoriile semnificativ în finalul ultimei părți „toate acele păsări de zi și de noapte «anii nebuni» ai Bucureștilor leat 194...“

1) Zile și nopți

(Barbara Breth)

Editura ARTPress

2) Între fântâni celeste

(Nicolae Dorel Trifu)

Editura „Viața arădeană“

3) Fals tratat denigrator

(Dan Movileanu),

Editura Andrew

Melancolii nimicitoare

valeria manta tăicuțu

doua entități opuse structural, care converg spre o unitate nouă, la fel de condamnată: „Luminosule, mestecătorule,/ mărul sacru s-a rostogolit până la tine!/ Îl mângâi tandru și apoi/ te lași înghițit/ Mărul își deschide semințele și porii/ pentru ca tu să treci/ prin pielea lui,/ în livadă“ (**Transfigurare**).

Sub „cerul/ care începe să semene/ cu un copil schingiuit în zăpadă“ (**Dincolo**), tragediile antice intră în sincronie spațio-temporală cu un prezent al poetei, unul însingurat, bântuit de coșmarul nevoii de frumusețe și de perfecțiune, ca și de anxietatea indusă de refuz: în poemele Carmeliei Leonte, Paris va da întotdeauna mărul unei alte zeițe, nicidecum celei care simbolizează castitatea, echilibrul, frumusețea interioară nesofisticată și lipsită de vulgară agresivitate: „Dumnezeul grecilor își păstrează hainele/ într-un cuțar făcut din pielea ta/ tu însuși ai închis cuțarul - țipăt cu dinții strânși./ Nu te miști. Orice mișcare/ ar putea strămuta lumea de dincolo./ Dumnezeul grecilor taste./ trecutul de foc și de literă/ nu-l poate mărturisii prin tine./ sabia cade. Lucitoarele lucruri./ Memoria/ Căința./ Dar dacă/ acest chip împietrit nu este al tău?“ (**Căință**).

cronica literară

Convinși că sunt simple exemplare dintr-o procesiune de păpuși manevrate de zei, Fedra și Hipolit au un regesc sentiment al onoarei în fața morții, acceptată ca un element firesc și necesar dintr-un scenariu cu final previzibil: „Consternați, el și ea își petrec pieile/ peste spinări./ Consternați, el și ea își privesc chipurile/ martirizate./ Bucuria își lipește fața de zid./ unde am mai văzut asta?“ (**Consternați, el și ea**).

Efortul de a se sustrage propriului destin tragic presupune o gestică sacerdotală, dublată de o nevoie subterană de recăștigare a identității și de desprindere din câmpul semantic al sacralității. Scrisul devine bucurie și sfășiere. o călătorie fabuloasă prin lucruri, spre miezul lor ascuns („În interiorul lucrului se află osul lucrului./ În interiorul osului - un alt os. (...)// Trupuri extatice reflectă strălucirea./ Câștigă litere./ Se petrec, prin lumina./ Râd, cântă, își sfășie carnea, se resemnează“ (**Lumea peștilor**)). Anxietatea căutării se traduce printr-o imagistică eshatologică, pentru că orice poem al Carmeliei Leonte este o expresie sublimată a unei apocalipse din universul personal: „Imnul morții se ridică spre slavă când mă atragi./ punct unic al înțelegerii care absoarbe./ rezistența viorii se frânge sub muțenia ta./ Când mergi, drumurile se dau la o parte. // Cine ești? Plopii își biciuie văzul în retragere./ flacăra de întuneric apare.// O țintuire de moarte în locul acesta fictiv./ ai vrut să lupți și n-ai găsit punctul de luptă./ cu neclintitele tale buze îmi spui / totul se împarte între ardere și cenușă“ (**Imn morții**)).

tât de esențializată, încât pare ermetică, poezia Carmeliei Leonte transmite ecoul unei neliniștitoare suferințe, al luptei pentru recăștigarea, pentru scoaterea lui din spații închise, se simte ca Iona în burta chitului. Ul absurd al situației limită este dat de crea ciclicității calvarului, pentru că de curaj de a spinteca burta monstrului a ieși la lumină este unul inutil, peștele în interiorul altui pește, care se află în burta unui alt pește și tot așa, o infinitate puri întemnițate într-o altă infinitate de întemnițate, zbaterea implicând sentimentul amar al înfrângerii întru cucerirea Împărăției, a celei mari. Dacă mitul și semnificația lui sunt noi, nou este în schimb strigătul, prindându-l de propria tragedie, identificarea tașarea orgolioasă, ca și o disperată dină, pentru că prizonierul intră în simțurile temnicerului său, căutarea, lepădarea și pierderea, deși înnobilate cu semnificații noi și mistice, păstrându-se în coordonatele

perspectiva realității contemporane tragic asumată, locul corului fiind preluat de dublul eului liric multiplicat la nesfârșit, cu rol mai curând inhibitoriu decât explicativ și sintetizator. Iubirea interzisă, pătimașă, damnată, presupune existența unor victime obligate să se supună unor legi pe care nu le înțeleg și care în final le vor distruge. Nu întâmplător pătrund în context elemente din câmpul semantic al pedepsei și al jertfei (a smulge, a jupui, lanțuri, țipete, monștri, a doborî, a cădea): se conturează violența trăirii și a pedepsei, corul însuși, singurul element de stabilitate și de neutralitate al tragediei antice, devenind *cor care paște lupi*: „Corul paște lupi. Câmpia e nebună/ Pe urmele lanțului legat de picioarele tale./ tu însuși, temător“. Imaginea condamnatului la robia patimii și a singurătății este sfâșiată de intervenția corului: „O, trup al morții, ești atât de viu și nu mi-e frică să te prind de mână.../ clipa-i atât de calmă, uriașă!/ Vă bucurați, dar nimeni să rămână.“ (**Puritate**). Tonul sibilinic ascunde certitudinea tragediei, poeta aglutinează în sine patima Fedrei și resemnarea lui Hipolit, cel destinat morții din prea multă iubire și pregătit să accepte sentința paternă cu demnitate, fără să-și clameze nevinovăția. Din eriniile pedepsitoare rămân ca o permanentă metaforică aripile, într-o imagine care plutește între premoniție și certitudine: „Corul a tăcut./ Jumătăți de trupuri vor porni/ precum statuile, noaptea./ Aripile gelatinoase vor scoate țipete./ sporind neîncrederea./ Soarele iubirii își va târî, spasmodic./ monștrii de nisip, palatele mișcătoare./ ticsite cu prinți și cu prințese./ Lunecoși ca peștii./ prinții vor doborî palatele, soarele./ Vor cădea la pământ./ doborâți ei înșiși/ de propria lor puritate“ (**Puritate**).

Impresia de amfiteatru dăruit în piatră, în miezul căruia, sub privirile goale și oarbe ale spectatorilor, măștile cad și mitul se resemantizează, este insidios construită de limba metaforic, aluziv, cu trimiteri neașteptate la mit și la modul cum poate fi rescris, cu respectarea aparentă a unității de timp, de spațiu și de acțiune, dar mai ales de timp: o noapte mai lungă decât o viață, geminată cu sora ei, moartea: „Rămâi tu aici și această noapte de pomină!/ Rostindu-ți numele, intru-n înălțuirea de foc./ Fedra, am mințit atunci când am întors privirea./ ești frumoasă, ești ucigător de frumoasă, și-am mai spus“ (**Lamento**). În tragedia lui Racine, Hipolit, îndrăgostit de Aricie, refuză cu indignare iubirea Fedrei, chiar convins de moartea lui Tezeu. Numai că Aricie pare un simplu pretext, o glumă a zeilor dornici de spectacolul iubirii obstrucționate și de lupta inutilă a muritorilor cu sentimente induse magic. Respectul filial el însuși pare un simplu mod de a justifica refuzul, acel „am mințit când am întors privirea“ reprezentând de fapt recunoașterea și asumarea luptei dintre rațiune și pasiune.

În dinamica diacronă a mitului antic deja pomenit sunt presărate elementele altui mit, al androgenului, trimiterile fiind de fapt la o perioadă precreeștină, în ciuda unui solid substrat creștin prefigurativ hieratic. Sugestia este de permanentă aglutinare, de contopire a

CARMELIA LEONTE

MELANCOLIA PIETREI

Junimea

onice ale înrăirii, despovăririi și gloriei : precum Iona mă rog./ înrăit cu măsură./ gros fără speranță/ și căutând înlăuntrul rețelului./ gloria/ precum Iona // Înălța-se-umilitele oase./ Burta peștelui dominează/ va crește ca Împărăția/Iona își va lea veșmintele/ sub solzii metalici/ și Calea mare se va deschide./ Iona, Iona./ Iona, Iona./ trupul tău ca o ghiulea/ strivește fața lui./ Iona, Iona./ precum Iona mă rog./ despot și glorios/ și singur“ (**Hipolit se roagă**). Structurat pe mitul Phaedrei, discursul liric în țesătură principalele elemente ale tragediei rescrise de Racine. Ca și eroii stuaia, Hipolit și Fedra trec de la starea de invitație meditativă (**Hipolit se roagă**), la incubație a destinului hohotit de zei, la starea de deschidere spre ălalalt, de comunicare (**Mărturisirea Irei, Mărturisirea lui Hipolit**), apoi la încreerea spre sine, cu interiorizarea dramatică a situației-limită (**Hipolit despre sine, Fedra, spre sine**), urmată de sentimentul înfrânării (**Consternați, el și ea**) și, inevitabil, de moarte (**Osuar**).

Melancolia pietrei (Editura Junimea, Iași, 2005) este o carte despre dragoste și despre moarte, o reinterpretare a mitului antic din

„Se scurg nervuri înverzite empatic“

Poezia pe care o scrie acum Lucian Scurtu - poetul se află la al treilea volum, cu **Bestiarul de fontă**, apărut la Biblioteca „Familia“, în urmă cu un an și mai bine - nu se deosebește prea mult din punct de vedere tematic - ideatic și estetic de aceea cuprinsă între copertele celorlalte volume, respectiv **Lucyan Mărturisitorul** (1996) și **Avatarii faraonului Gregor Samsa** (2001). Poetul și-a construit orfveririle identității lirice cu o amplitudine locvace și o profunditate mustind de seva acumulărilor graduale, tenace și intensive. Acum, când (re)fluxurile generaționiste lasă în urmă mături veștede, Lucian Scurtu revelează aceeași prospețime a expresivității pregnant articulare, frisonând expansivități cel mai adesea empirice, cu o vibrantă și alertată discursivitate auctorială. El este asemenea unui alergător de cursă lungă care nu privește în urmă cu mâhnire... la victoriile unora în probele de sprint și semifond; pentru că își asumă și își trăiește singurătatea liricizată pe spații largi, urmărind, parcă, să ajungă din urmă Fete Morgana înveșmântate în rochii celeste sau purtând hlamide sfâșiate în cactușii pustiei. Ca orice poet adevărat, Lucian Scurtu transgresează cele două lumi disjuncte (cum altfel?) ale interiorității ca într-un periplu inițiativ, mărturisind apoi revelații și impresii dintr-un real ce resoarbe, parcă, incantațiile iluziei îmbezdate: „Îngropat

galaxia cărților

până în gât în textul poetic îi simt pulsul constant./ măruntaiele aburinde, tenebrele înmiresmate./ nervurile lui mă cuprind cu o lăcomă voluptate, tandră ferocitate, suavă durere./ îl rog în genunchi «eliberează-mă din strămoare și-ți voi da strălucirea veșnică»/ el mă strânge mai tare cu o mână angelică/ se confundă cu mine globulă cu globulă, țesut cu țesut, celulă cu celulă./ Îngropat de tot în textul poetic sunt un fetus în hruba fierbinte a realității din preajmă./ ciulesc urechea, o lipesc de pielea subțire, rozalie, protectoare./ ascult forfotă umană, presimt mersul istoriei, mișcarea universului./ când textul se va lepăda de mine voi fi un om nou, omul-text./ fratele vostru siazem, fratele vostru bolnav“ (**Omul-text**). Avatarii nu o dată stranii și terifiante clamează temerități în asumarea unor riscuri ce nu exclud persiflarea exorcizării. Unele texte din **Bestiarul de fontă** sunt impregnate (de)și iradiază un biografism necenzurat, afectele sunt survolate de constructe livrești, ludice ori chiar cosmogonice; poetul scrie în ritmuri efervescente, fărâmițând adesea derizoriul și

desuetudinea cu gesturi ample, de imperator al precarității, apoi, brusc transfigurat, oficiind ritualuri bizare, de esență onirică: „Haita de zei îmi adulmecă urma pe strada meșteșugarilor/ raza lor o port pe urmă ca pe un bețișor din alun înflorit/ nările căldute tresar în linii precise sub scoarța lucrurilor/ atletice umbre acoperă natura pe care o gândesc/ capul înfipt în piept, mâna bătută în cuie pe masa de scris/(...) eu înhămat la edec, trăgând ca un mușic trupul până aici în odaie./ lângă el rămân înmărmurit în istorie ca o trestie sublimă în vis/ stare de delirium obținută prin falnice sofisme./ La lumina neoanelor nervii înmuguresc o dată cu seara/ înfloresc animalic“ (**La edec trăgând ca un mușic**). Salvarea poetului este - precum o oază iradiind lumini aurifere în preajma unor cactuși înfloriți - în trăirea până-n străfund a ingenuității și intemperanței. Sentimentul (supraviețuitor al) iubirii energizează efluvii sensibilității, într-un adevărat asediu în contra decompensării extazelor, cu ecouri purpurii încă. Lucian Scurtu este un poet de o factură specială, o conștiință de acută vibrație, ce rafinează și frăgezește emoția: o face să pălăie în degradeuri și profunzimi e(st)etice, apropiind-o, ireversibil, de culminațiile aureolate cu harul celor aleși.

„Secunda singură din zi“

Unul dintre poezii importanți ai generației având drept generic emblematic deceniul opt - Ioan Moldovan - debutează în 1980 cu volumul **Viața fără nume**, prefațat de mentorul echinoxist Ion Pop. De fapt, nu puțini literați ai perioadei cu pricina sunt tentați să recunoască a fi fost „trași“ mai degrabă de acel „curent“ de prin amfiteatrele și redacțiile clujene, decât de cel cu flamboaiante pretenții paradigmatic optzeciste, sub a cărei manta excesiv de largă a încăput o adevărată trupă de mărșălători „flămânzi și goi, fără-adăpost“. Mai nou, gruparea aceasta generaționistă se pre(su)pune că agrăiește o „limbă“ anton-pan-escă (de nu chiar... anton-pan(n)-icată - n.m.) așa-zis „postmodernească“, conform spuselor unuia dintre cei mai avizați critici români contemporani de poezie. **Deconstructivismul** și „cotidianismul“ supralicita(n)t respiră acum - privind în urmă cu o comprehensivă detașare - acru rarefiant al unor culmi prematur erodate. Poetul Ioan Moldovan aflat acum la cea de-a nouă carte a sa, **Celălalt pește**, Editura Paralela 45, 2005 - nu s-a aliniat, așa zice, vehementelor demonstrativiste inducând causalități și efecte din sfera tematică a conceptelor subliniate mai sus. El este „interpretul unei decompoziții“ căreia - cum însuși zice în **Argument** - îi caută un sens, constituindu-se, ca obiectivare a expresivității, într-o „tranzitie a existentului“. Fapt pentru care se recunoaște, mai degrabă, ca

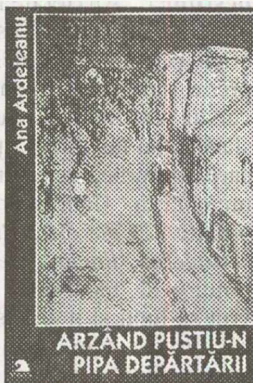
un „tactician“ al luptei (dihotomice) dintre **înăuntru și afară**, în care - conform unei „lămuriri propuse de E. Montale“ - **afara** are mai multe șanse de izbândă: „(...) numai lumină preabună și o apă bine știută fierbinte cu/ mult mercur/ prin care cu pulpe de pământ înaintez/ și lume puțină gata postvită/ cu atât mai puțină/ cu frică și groază de boli/ Doctorul motehnic și călugărul ftizic/ și primul că doilea: «Uite n-am destule degete și dest groase/ ca să mi le bag în găurile din plăți»“ (pag. 12). Poetul își împinge de existențial în provizoriul cel mai înfricos și dezolant, unde „mainimicul fumează și viață“; iar sinele cunoaște supări și imale derizoriului și inchiudinii, ale traum implacabilului, privite în ochi cu o reser venind, parcă, dintr-un ecou de după o c de ghilotină: „Dinții care se prăpădesc și- puțin nisip în gură/ ca o patrie înfrico muzicile fiilor de neîncăput în coșul piei bătrân/ de mamă și de tată/ și pregă pregătirile/ tăind firele, albind privirile/ a privirile“ (pag. 23). Alteori căutările disp ale celui „cu o lucrare de doctorat în lehar survolează pretexte, contexte și contrarii încercând să braveze cu fixități și paroxi pentru a nu ceda unei „înduioșări plin cruzime“, „improvizând variațiuni echipe tema unei despărțiri doldora de ins fianțe“. Unele sintagme - efigii din Bacov Eminescu - sunt invocate pentru a produc suri și crevase în poemul ce stă să se pișească sub propria greutate, iar poetul se într-o armură ce-i limitează brutal libertate mișcare, constrâns să-și adune puterile autolat, ca într-o rană închisă a memoriei: „Nin din propria saturație nu mă mai smulge dintr-un cerc/ pe care pe-o stradă din copii îl împing“ (pag. 21). Poetul construiește a într-o rutină alertată și într-un balan epuizării - mici scenarii cu irizări și steric în care abundă, „melancolii, perdiții, s fiuni“ și „duioșia fulgerătoare, disperată/ nu mai putea fi tot timpul/ (...) cu adev îngrijorat“ (pag. 50): Poezia pe care o scrie ora actuală Ioan Moldovan îl arată a fi un tuoz al cântului din frunze suferinde; poe atestă și contestă (in)suportabilități, cure pustietăți și pelinișuri pârjolite, învă crispări și decompensează enigme.

Cu „tristețea laudei“, deconspiră și terizează - înstrăinat de tribulațiile estetizante generaționistilor - „aurul îngrășat cu mic“. În poemele lui, nu de puține ori - mare artă - ca într-un paroxism al isto **înăuntru** (cel montalian invocat) subrezeși (i)legitimează **afara**.

alexandru
sfârșit

1) **Arzând pustiul-n pipa depărtării**
(Ana Ardeleanu)
Editura ExPonto

2) **În numele tău, poezie**
(Constantin Chișiță)
Editura RAFET

3) **Ale vieții sunt toate cuvintele**
(George L. Nimigeanu),
Editura Ardealul

Împrejurări legate de necesitatea de a-mi alcătui dosarul de pensionare de la Uniunea Scriitorilor, dar și de a-mi fixa în termeni mai exacti etapele debutului meu în publicistică (și pe care veam să le valorific în cartea de **Confesiuni nepotrivă**) m-au adus în situația de a revedea frunzări presa literară din acei ani, adică din anul lui 1970; am mai avut ocazia să-mi exprim uimirea și consternarea pentru cele constatate: la timpul lor, revistele la care începuse să colaborez, „Luceafărul“, „Ra-uri“, „România literară“, „Contemporanul“, „Argeș“ mi se păreau bune, cuprinzând articole interesante, în acord cu atmosfera de atunci și cu nivelul cultural. Revăzându-le după cel puțin două decenii, impresia a fost deplorabilă, aproape că m-am rușinat chiar de ceea ce scălisem, deși textele mele intraseră cam toate în cărți ce nu pot fi nesocotite de cei interesați de subiectele lor.

Mai de curând, am semnalat aceeași situație parcurgând **Rotonda 13** recent publicată: cele mai multe texte mi s-au părut de pe altă lume, în tot cazul greu de crezut că ele vor trece bariera implacabilă a lui decembrie 1989, rămânând documente de epocă pentru cei care se interesează de trecutul literaturii noastre (și al interpretărilor) în comunism, ca și a felului în care se „discuta“ atunci. Și, spre onoarea mea (nu pot evita acest cuvânt), într-o importantă întâlnire avându-l ca obiect pe Caragiale, eu am ridicat o problemă, care, după opinia mea, rămâne în continuare: valorificarea lui în străinătate pe măsura valorii pe care i-o atribuim noi aici, pe plan local, unde este consi-

opinii

derat un element esențial, constitutiv al ființei naționale. Și am propus discuției opinia unui sociolog (pe care nu-l cita multă lume), Traian Herseni, care conchidea negativ în cartea sa **Sociologia literaturii**, ba chiar că orice scriitor care valorifică mai mult specificul național e sortit neînțelegerii și nerecunoașterii pe plan universal.

Eu am ridicat problema care nu se poate soluționa decât în spirit critic, nu printr-un cor de osanale și cred că timpul a accentuat-o, chiar dacă literatura lui Nenea Iancu nu e chiar înaptă să treacă hotarele țării; ea pierde totuși mult, fără a pierde totdeauna și esențialul. Și întrebarea se extinde asupra unei întregi literaturi prea locale, prea ancorate în realitățile specifice așa de naiv lăudate de valorificatorii naționaliști.

... Dar, mai ales, ea continuă să se verifice și să îngrijoreze pe cei ce privesc acum, în urmă, toată literatura noastră apărută în comunism și care mi s-a părut interesantă și ne-a delectat chiar pe cei ce blestemau regimul: e o literatură care tocmai prin accentele ei specifice este mai greu comunicabilă și a devenit aproape ininteligibilă până și pentru noile generații de români care nu au trăit în comunism. Semnale sunt destule, chiar dacă educația literară în școală s-a făcut, chiar după căderea comunismului, în spiritul acestui regim și pe baza „realizărilor“ acestuia. Între lectura la care a fost supusă o întreagă literatură vreme de decenii și pe care supraviețuitorii și-o amintesc melancolic sau cu persistente delicii și cea a generațiilor ce vin pare a se căsa o falie - eu crezând că se vor înregistra și unele „întoarceri“ nu lipsite de surprize, descoperindu-se cine știe ce aspecte mai năstrușnice, dar nesocotindu-se ori înfruntându-se „canoanele“ la care lucrează atâția rătăciți ai istoriei și criticii literare spre a bloca procesul.

Dincolo de Styx

alexandru george

Cu aceste sentimente am luat în mână cartea domnului Ion Simuț **Incursiuni în literatura actuală**, apărută în 1994 și care îmi fusese oferită grațios încă din acel an. Nu am citit-o în răstimp, cu toate că autorul mi se recomanda prin întregul său scris ca un cărturar serios, cadru universitar la Oradea, dacă nu mă înșel și publicist totdeauna interesant în aplicațiile sale critice și interpretative. N-am citit-o pentru că am propriile-mi păreri despre acea epocă, alcătuită din nu mai știu câte obsedante decenii, unul mai sinistru decât altul și în care timp, printre prea mulți titani omologați oficial, mi-am strecurat și eu o oarecare literatură. O recunosc acum drept o contribuție fundamentală de istorie literară, dar și o carte de pe altă lume. (Cred că a fost gândită și probabil scrisă înainte de căderea comunismului, dar a fost publicată după, poate suferind unele retușuri, adaosuri sau suprimări care totuși nu fac din ea o privire retrospectivă categoric ieșită din epoca explorată.)

Cel mai frapant lucru rămâne constatarea că aceste **Incursiuni...** ordonează materialul explorat nu în ordine cronologică, ci raportând totul la relația cu puterea tiranică, ajungând să vorbească de „patru literaturi“: cea „oportunistă“, cea „evazionistă“, cea „subversivă“ și cea din afara sistemului, „disidența și exilul“. Or, un scriitor oportunist ca Zaharia Stancu, de pildă (care nu e pomenit, cum nici M. Sadoveanu sau Camil Petrescu, Argezei sau Blaga, pentru că afirmarea lor esențială datează de dinainte de comunism) a fost poate cel mai mare oportunist, dar a scris și o literatură în afara sistemului, cum s-a întâmplat și cu un alt mare nume al epocii, Eugen Barbu, acesta din urmă are maxime, note de disidență, ca și Adrian Păunescu, amândoi întreținând un inconformism acceptat în perioada Ceaușescu, iar Victor Valeriu Martinescu a fost nu un disident, adică un eretic față de un sistem acceptat și slujit, ci un dușman al lui din prima clipă. (Există și disidenți, ca Al. Jar sau Dan Deșliu, care s-au manifestat ca atare, dar nu au scris împotriva sistemului, după cum I.D. Sârbu, unul dintre oportuniștii de primă oră, nemulțumit apoi, a luat-o în altă direcție și, după arestare, a scris o literatură cu totul altfel inspirată. Tot așa au făcut majoritatea poezilor de după 1960, în frunte cu Nichita Stănescu, trecând de la cântarea regimului la indiferența față de el sau o calculată răceală și afirmare a geniului propriu.)

Secțiunea cea mai uluitoare și care pe unii îi va indigna desigur este cea despre literatura „subversivă“ care ar fi apărut în comunism nu se știe cum, într-un regim atât de tiranic: dacă totuși lucrurile au stat astfel, înseamnă ori că el nu-și merita numele ori că literatura aceasta a fost altfel și anume tocmai ea oportunistă în grad suprem. Cei numiți sunt Marin Preda, I. Caraión, D.R. Popescu, Augustin Buzura, Al. Papilian, Mihai Sin, Șt. Gabriel și N. Steinhardt, adică, în serie, niște scriitori total diferiți nu doar ca valoare literară (ceea ce totuși ar trebui să conteze într-o cercetare critică!), dar și ca destin și raporturi cu Puterea: să-l pui pe Caraión alături de opusul său, M. Preda, sau pe N. Steinhardt (a cărui carte unică „subversivă“ nici n-a apărut în comunism) alături de Buzura, înseamnă pentru mine nu o eroare, ci o total greșită percepere a realității trăite și vizibile: un beneficiar al tuturor privilegiilor pus pe aceeași treaptă a „curajului“ cu un condamnat de două ori la moarte, un

scriitor al tuturor echivocurilor și falselor probleme ca Buzura alături de un erou al conștiinței și al adevărului ca N. Steinhardt - iată ce nu m-aș fi așteptat să desopăr într-o sistematizare și privire de ansamblu, în care diferențele ar trebui să sară în primul rând în ochii autorului.

Gruparea unor scriitori mai mult sau mai puțin reprezentativi nu e relevantă din punctul de vedere al atitudinii față de Puterea discreționară: tot ce a apărut trebuia s-o servească sau să-i fie indiferent. E un fapt valabil că toată epoca literară comunistă e dominată de politic, dar salvarea nu a venit de la cei cu curaj de la poliție, ci de la faptul că politica Partidului a fost oscilantă, mergând până la contradictoriu: de la stalinismul inițial abia mai apoi atenuat și după efectele spiritului Genevei, s-a urmat un dezgheț foarte temperat până la explozia de la mijlocul anilor '50, când au putut să se exprime întrucâtva nu doar o strălucită generație poetică, dar și recuperării generației precedente, o primă ieșire din sertare, de care au beneficiat și scriitorii aproape necunoscuți ca Olga Caba sau Alice Botez, dar, spre sfârșit, promoția debutanților tărdivi cu Școala de la Târgoviște, dar și poeți de tipul lui Leonid Dimov sau M. Ivănescu.

Am mai spus lucrurile acestea și dacă Ion Simuț ar fi onorat cu o privire stăruitoare mele eforturi care sunt și ale unui martor, am convingerea că lucrarea sa ar fi avut altă alcătuire. Politica partidului a făcut ca, din simplă agentură moscovită, să ajungă un regim social-fascist și, după ce cântăreții săi de primă oră (M. Banuș, Dan Deșliu, Nina Cassian, Petru Dumitriu, Aurel Baranga, S. Damian) au fugit în străinătate, el să sfârșească sufocat de uralele poezilor „naționaliști“, chiar legionari. Tot ce a apărut în comunism a fost cu îngăduința puterii politice care, la rândul ei, a depins mult de ordinele Kremlinului și de politica acestuia destul de oscilantă. În plus, așa cum am mai arătat, raporturile cu țările „frățești“, unde se făceau simțite multe experiențe novatoare, obligau și pe cei de la București (dacă puteau fi numiți „ideologi“) la o atitudine mai flexibilă, cu unele îngăduințe pentru care înainte căzuseră capete.

Tabloul final se prezintă ca o ciudățenie, frizând straniețea, interesant ca fenomen de patologie artistică, dar nu ceva inteligibil și asumabil de către cititorii viitorului care privesc cu dispreț comunismul, necunoscut de ei, ca un tot negativ, ceea ce (repet eu mereu) e o mare nedreptate, dar poate că ar trebui s-o înregistrăm ca pe o fericire marcând trecerea într-o altă lume pentru care experiența comunistă a devenit incomunicabilă. Eu am trăit în comunism ca un om format în alt spirit, deci ca un neaderent, dar și ca un observator capabil să înțeleagă ce au însemnat toate aberațiile câtorva decenii, începând cu 1948, anul fatal, și luând ca alt punct decisiv decembrie 1989, când totul s-a răsturnat din nou, așa că-i doresc domnului Ion Simuț foarte mulți ani de luciditate și activitate, încât să apuce momentul când va putea să-mi transmită dincolo de Styx impresiile sale despre cele ce vor urma, dar eventual și despre propria-i carte, față de care eu m-am simțit chiar de acum în altă lume.

*

Am dat singurătății - această formă,
 Lungi rafturi, unde, povestindu-și veacul,
 Aud cum proaspăt murmură copacul
 Lângă-alt copac, nu-ntr-o pădure-enormă,
 Ci-n pacea sacră a bibliotecii.
 O scară-mi trebuia, să-ajung la brazii
 Lui Moise în pustiu, păzind nomazii,
 Cu Dumnezeu, cu mieii și berbecii.
 Bătrânii fagi sunt Dante-ntre lumină
 Și beznă, Shakespeare, Borges, iar cascada
 Vuiște ca sudoarea din Elada,
 Poetii pe galera palatină..
 Sub iarbă, jos, pe frunzele-n cădere,
 Mor versurile noastre efemere..

Șerban Codrin

*

În zori, într-o duminică faimoasă,
 Mi-am târguit cinci metri de destin,
 Dar de cumpărături pe bani puțini
 De la Edip încoace cui mai pasă?
 Învrednicita mea croitoreasă
 Cu mare sârguință mi-a-ntocmit,
 După-un model total nesăbuit,
 Alt cer înalt și-alt zodiac pe casă.
 Ce-a mai rămas din pânza hazardată,
 O toamnă cu-umbre zgribulite, ori
 Furtuni ca-n **Olandezul zburător**
 Mă sperie de fiecare dată..
 Măine, duminică,-mi voi cumpăra,
 În primii zori, cinci metri de-altceva..

Din cer atârnă candelabru mare,
 C-un milion de lumânări subțiri,
 Și-n lung, podoabă drumului, un șir
 De plopi și măracini la întâmplare..
 De unde vine Calea, cine știe,
 Și încotro se-ndreaptă, habar n-ai,
 Căci nimeni încă n-a sosit din rai
 Și nici nu va ajunge-n veșnicie..
 Dar merită să mergi, desculț sau pasul
 De-ți este-n tălpi de aur încălțat,
 Iar cine zboară fie laudat
 Și să ne pregătească, bun, popasul,
 Că-nfometaji răzbatem de departe,
 De un izvor cu apă să-avem parte..

*

M-am întâlnit cu doamna poezie,
 Făcea deodată două trotuare,
 Pantoful rupt și-o cizmă în picioare
 Și-o rochie superbă de hârtie.
 „- Nu-s frica ta, neghiobule, de moarte,
 Așa că nu te mai holba la mine !..
 M-a violat pe noapte nu știu cine
 Și-o să-avortez, de scârbă, încă-o carte !..
 Am vrut să fug, să mă topesc oriunde,
 În îngerii cu-aripile tembele,
 În ceas, în sufletul iubitei mele,
 Dar n-a fost cu puțință-a mă ascunde..
 În lumea goală de-orice minune,
 Nu mă păzește nici o rugăciune..

*

Pădurea ca un fel de-adunătură
 De pini strâmbați încolo și încoace
 Înmănunchiază ace lângă ace
 Și picătură lângă picătură.
 În zariștea întunecos de-astrală,
 Cât prind cu ochii se înseninează
 Și rază scânteiază lângă rază
 Din fiecare strop de jilăveală.
 Cum se rotesc, imaginez planete,
 Saturn și Marte și Pământu-albastru,
 Pe-eclipse împrejuru-acestui astru
 Strălucitor în vârful-unui scaiete..
 Așa că nu vă spun, dar nici voi mie,
 De locul nimănu în galaxie....

*

Ei nu se năpustesc să fie primii,
 Parfumeria lor ca niciodată
 E de-o sălbăticie-mbelșugată:
 Cu violență înfloresc salcâmmii.
 Ne facem loc prin jungla-aeriană
 Și-o istovire de ne ametește,
 De ne-ametește prea neomeneste,
 Neomeneste ne deschide-o rană..
 Apoi, din alb, sporește-o agonie,
 O prăbușire grabnică ori lentă,
 De-o umbră mai tânjește, inocentă,
 Cu țepii lustruiți de sărăcie,
 Plătindu-și cu tremurături obolul
 În seceta mai goală decât golul..

*

Am încercat să-ajung o taxatoare
 Pe linii de tramvai: „- Poftim bilet !..
 Dar azi, dintr-o feroce întâmplare,
 Sunt muza celui mai ursuz poet.
 Cu sârguință, cum i-ascut creioane,
 Maestrul recunoaște: „- Mă inspiri !..
 Căci versurile lungi ca niște-otgoane
 Le șlefuiesc perfect cu glaspapir.
 Scriind poeme despre-o curtezană,
 Bilitis, Sapho sau așa ceva,
 I-am luminat parfumul de pomană,
 Că n-a gustat nimic din mierea mea..
 Când îi lipsesc din preajmă-și umple golul
 Cu mari izvoare, unde râde-alcoolul..

*

Ierg cu trenul și văd pe geam un cățel negru care aleargă sprinten și neștiutor pe o pajiște verde, scâldată-n soare, în direcția mișcării lui. Nu-l voi mai revedea niciodată. Iritarea care înconjoară toate clipele noastre, eternitatea Nimicului.

Clasicismul clipelor ce rămân în memorie, romantismul celor ce se sacrifică-n viață, suprarealismul celor reconstituite cum umnezeu.

Materialia verbală a poeziei are o istorie, fizica poeziei are un Destin.

Te prefaci fanfosi cu supraviețuirea precum cu o nouă.

Fără probleme nu avem istorie, ci iuni, compilații" (Lucien Febvre).

Un întreg e în sine steril, un fragment al lui e în schimb fertil, deoarece aspiră a constitui întregul din care s-a desprins.

Întelepciunea (...) urmărește un proces de integrare - în timp ce filosofia s-a născut progresat prin disociere, izolare, are" (M. Eliade).

memorii

Toate extremele încordate până la limita logică - ascetism, pesimism, purism - se bază pe cei ce participă la ele că au voit să fie absolut contrariul" (M. Eliade).

Pe planul sincerității nu există radicalități, după cum nu există contradicții de experiență. O experiență ia locul altei experiențe, nu o contrazice" (M. Eliade).

Un om de viitor, dar, să recunoaștem, mai puțin un om de prezent. De ce se folosește de a doua, mult mai rezonabilă decât prima?

Suferințele vieții intime îți pot da, de la un prag în sus, un simțământ de eroism. Dar eroism care nu se răsfârge-n afară, ci doar pentru tine însuși.

Planificarea de-a planifica total, de a-ți organiza viitorul nu e decât o demonie. Lasă-te puțin înfrânt într-o anume măsură, în voia

Fișele unui memorialist

gheorghe grigore

întâmplării, adică a lui Dumnezeu.

Viața ta nu e un ansamblu coerent, ci o colecție de fragmente ale misterului său. Ea însăși nu e decât un fragment în raza unui mister infinit mai mare.

Îți dai seama uneori că, din lectura unei cărți, îți rămâne cu timpul extrem de puțin. Uneori un singur gând, o singură imagine. E ca și cum, din întreaga grădină, ai regăsi între pagini o singură frunză presată.

„Prostia este cea mai mare obscenitate“ (Henry Miller).

Când ești tânăr urmărești cum lucrurile acestei lumi se ajută între ele. Când ești matur, urmărești cum se devorează între ele. Când îmbătrânești, urmărești cum lucrurile sunt absorbite de-o forță din afara lor.

„Un săpun despre care se spune că ar fi produs din grăsimea premierului italian Silvio Berlusconi a fost pus în vânzare în Elveția. Artistul Gianni Notti susține că a făcut un săpun din grăsimea lui Berlusconi, extrasă din corpul acestuia în timpul unei operații de liposupție. Săpunul poate fi văzut la o expoziție în Basel, Elveția, iar cei care doresc să se spele pe mâini cu șeful Executivului de la Roma pot beneficia de această plăcere pentru doar 10.000 de Euro. Gianni Notti, 47 de ani, a făcut rost de valoroasa grăsime prin intermediul unui angajat al unei clinici de chirurgie plastică din Lugano, Elveția. «Berlusconi a fost supus unei operații de face lifting și unei liposupții, într-o clinică din Lugano. Prin intermediul unor persoane pe care le cunosc acolo am făcut rost de grăsimea extrasă din corpul politicianului. Arăta precum jeleul și mirosea oribil. Mirosea precum untul stricat sau uleiul lăsat multe zile la soare», a declarat artistul. Potrivit lui Notti, «opera de artă», denumită *Mani Pulite (Mâini Curate)*, exprimă atât opoziția față de corupție și structurile mafioate din Italia, cât și opinia sa față de politicile duse de Berlusconi“ („Adevărul“, 2005).

Dacă exprimi un sentiment confuz ori

vag în cuvinte care te mulțumesc formal, se poate întâmpla ca sentimentul în cauză să se clarifice.

Îți dai seama de imperfecțiunile unei iubiri trecute mai cu seamă atunci când începe o iubire nouă.

„Sunt pentru lucrurile noi, dar mai mult decât lucrurile care sunt astăzi noi, eu apreciez lucrurile care vor fi mai noi mâine“ (Grigore Moisil).

Erosul: o stihie amorală precum orice stihie, circumscrisă de prezent și încercând a uzurpa viitorul. Dacă s-ar întoarce cu fața spre trecut, ar putea beneficia de scrupule morale.

Negustorii din templu au devenit paznicii templului. Trebuie izgoniți, căci credincioșii se cuvine a urma pilda Mântuitorului, nu-i așa?

„Cunoașterea este o formă de ignoranță caracteristică studioșilor“ (Ambrose Bierce).

Plimbări lungi pe aleile Parcului inundate de luminile molatice, încă senzuale totuși, ale lui septembrie. Perechile de îndrăgostiți oferă imaginea unei fatalități epuizate, reduse la ritual. Parecă nimic nu s-ar mai putea naște sub acest soare dezamăgit, care denunță pactul meu cu biologia.

„Victor Hugo e prost ca Himalaya“ (Leconte de Lisle).

În procesul pe care-l intentează lumii, poate chema un singur martor credibil, pe Dumnezeu.

Ne dăm seama că aroganța se plătește. Cine-i mai consideră azi „mari poeți“ pe A.E. Baconsky sau pe Eugen Jebeleanu?

Aerul din
tecul pierdut
George L.
Nimigoanu
Editura Ardealul

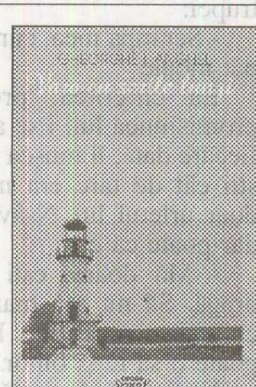

2) Limba
șarpelui călător
(Mihai Firiță)

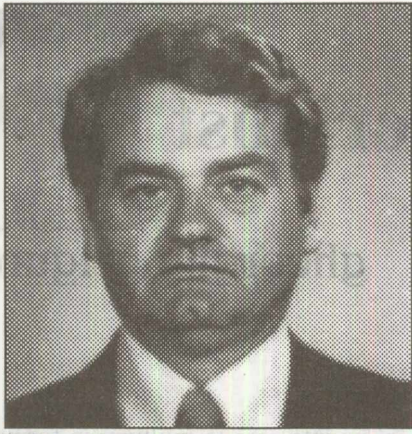
Editura Ramuri

3) Vara cu serile
lungi
(Gheorghe I.
Anghel),
Editura Semne

corneliu barborică

Crima de pe ulița noastră

Pe ulița care taie satul în două felii, peste drum de casa noastră, a apărut într-o nefericită zi o casă nouă. Mai exact, urma să apară. Casă, vorba vine. Priveam ca la circ cum un grup de indivizi, un bărbat cu două femei și trei fânți doborau dintr-o căruță fără o roată, la care era înhămat un catâr răpciugos, bușteni, scânduri putrede, tablă ruginită, petice de carton gudronat, tot felul de cârpe și bulendre. Asta se petrecea în plină zi. Noaptea care a urmat s-au apucat să sape la lumina unui felinar chior. Noi toți, adică tata, mama, eu și fratele meu pândeam la ferestre pitiți pe după draperii. Indivizii inspirau groază. Bărbatul

cerneală proaspătă

avea capul cât o baniță, una dintre femei, pe cap cu un fel de cornițe și pe ea numai zdrențe, trăgea din greu la târnăcop, în timp ce a doua femeie, mai tânără, bine, chiar elegant îmbrăcată, stătea în căruță și privea, unul dintre băieți avea un picior de lemn, ceilalți doi păreau a fi orbi, pentru că nu făceau un pas fără să se împiedece și să cadă. Cred că erau plini de sânge și cu oasele rupte, dar nu se lăsau de cărat, îmboldiți și de strigătele violente ieșite din gâtul acelei căpățâni cât o baniță:

- Dați-i zor, paraziți orbi!

Nu-i dădea pace nici femeii cu cornițe pe un cap chel.

- Tu, aia cheală, talpa iadului, opintește-te mai cu nădejde în târnăcop!

După fiecare astfel de îndemn se ducea la căruță, o ridică în brațe pe tânăra cea elegantă, o săruta pe amândoi obraji și pe gură, la despărțire spunându-i cu un glas tunător, probabil ca să-l audă și restul trupei:

- Scumpa mea, curând vei dormi într-un pat moale.

Ea chicotea, probabil gădilată de promisiunea lui, i se arunca în brațe și, de fiecare dată, îl mușca de urechi. Nu puteam știi cât de tare era mușcătura ei, auzeam doar urletul lui. N-avea figură de vampir, dar poate că era.

- Mă doare, ești un drac, târfa mea dragă. Să nu mă mai muști, că am să te chilugesc și pe tine. Dacă nu ești cuminte poate o să te și omor.

Ulița era îngustă, noi lăsaserăm un

geam deschis, auzeam bine schimbul de cuvinte, să nu mă acuze careva că spun verzi și uscate.

Se făcuse târziu și noi nu ne mai săturam să privim spectacolul de bălci ce se desfășura peste drum. Apoi, pe rând sau toți deodată, am început să clipim mărunț din gene, să moțaim și am adormit fiecare la locul de pândă.

Ne-am trezit în zori toți deodată ca la o comandă, ne-am frecat la ochi și ne-am grăbit să ne aruncăm privirile la ce se mai întâmplă peste drum. Mare minune! Nu tu bulendre, nu tu scânduri putrede, nu tu căruță cu un catâr răpciugos. Nu se vedeau nici urmă de săpături. Omul cu căpățâna cât o baniță pierise cu întreaga lui familie bizară. Eram uluiți. Ne aruncam unul altuia priviri întrebătoare. Ce am văzut fusese aievea sau doar un vis? Tata a început să spună ce a văzut el peste noapte. Când a sfârșit, am strigat toți în cor: Asta am văzut și noi!

Nu era cu puțință să avem toți același vis!

- Înseamnă că ce-am văzut a fost de-a adevăratelea, a tras concluzia capul familiei.

Ne-am repezit din nou la ferestre să vedem dacă nu cumva s-a întors liota aia de circari caraghioși învăluiți în mister. Dar ce să vezi? Uită-te dacă poți! Toate geamurile erau acoperite cu ceva negru.

- Camuflaj ca pe vremea bombardamentelor, ne spune tata care a apucat raidurile aviatice din vara anului 1944.

Ne povestea deseori despre ele, iar noi, mai mici fiind, ne cutremuram de groază.

- Brrr! Mă cutremur eu primul, eu care mă credeam cel mai curajos. Nu se aud sirene urlând, nici vuiet de avioane, nici bombe explodând, adaug numai și numai să-mi dau un pic de curaj și să-mi înghit nodul din gât.

Camuflajul ăla ciudat hăgase spaima în mine. Nu reușesc decât să îngăim:

- Dar camuflajul...? De unde...?

- Vom vedea, zice tata și se îndreaptă spre ușă. Noi toți, buluc în urma lui. Apasă pe clanță, împinge, ușa nu se deschide. Mai încearcă o dată, apasă pe clanță împinge și cu umărul, dar ușa tot nu vrea să se deschidă.

- S-a stricat broasca, zice, de mult am observat că ceva nu e în regulă cu broasca asta. Eu sunt de vină, trebuia de mult să o fi schimbat. Să încerc cu cheia, dar parcă așeară am uitat-o descuiată.

Ia cheia din cui, încearcă să o bage în broască și vede că nu merge.

- Măi să fie, parcă n-ar fi cheia de la ușa noastră. N-a încurcat careva cheile?

Ne întinde cheia, ne-o dăm din mână, o pipăim cu băgare de sear declarăm într-un glas: E cheia de la ir

- Dacă e de la intrare, de ce nu m

se întreabă tata vădit încurcat.

- E o vrajă, zic eu.

- Ce vrajă? mă ia mama la rost și repede una după ceafă. Te-am învățat crezi în prostii?

- Matale, nu, îi răspund eu smic Bunica.. îmi citește tot felul de pove

vrajitoare și draci... Mama prinde din zbor ultimul cuv

- Te pomenești că o fi fost Împieli Belzebut cu Talpa Iadului, cu Ducă-Pustii și Ucigă-I Toaca! Parcă erau p

nu?

- Cinci erau, sărim noi, copiii, cu

- Mie mi s-a năzărit că erau patru

Tata nu se pricepe nici la vrăjit nici la draci. Nu se bagă în vorbă și ei de ce. Mama nu suportă să fie contra

O vorbă contra de-ar scoate tata, s-ar cu făcălețul pe spinare.

- Mama bate tata, zice frățiorul ce de numai patru anișori.

Parcă mi-ar fi ghicit gândurile. darul ghicitului. Ghicea și unde se g

acele de păr ale mamei pe care, nu ști ce motiv, le rătăcea mereu. Se târa

bușilea prin casă, scotocea pe sub pat dulapuri și găsea în cele din urmă p

acul de cusut pierdut de mama în tin

îi cărpea indispensabilii lui tata. N

atunci, fiindcă mama nu era niciodată cu izmenele atunci când el trebuia să

la serviciu, tata se înfură și o trimite mama la primărie să vadă ce mai

cererea de retrocedare a unui teren

optsprezece hectare, cultivat cu viță-d

nobilă ce aparținuse unei străstrăbu

trăitoare pe vremea zurbei lui Tud

(așa îl răsfața tata, care era un

patriot) Vladimirescu.

Între timp tata a făcut rost de un t

ce servea la bătut carnea pentru friptu

a făcut berbec și a început să izbeasc

sete în ușa încuiată. Dar ușa refuza s

dea bătută. Lângă cuierul de după u

afla crosa mea de golf pe care mi-a ac

după o deplasare politică în Anglia.

misiunea, zicea, să înmâneze o scris

lui Tony Blair din partea guvern

român. Era o minciună sfruntată. Am

de la copiii primarului care îmi

tovarăși la joaca de-a golful pe iz

comunal. S-a dus acolo ca să-și găse

un serviciu mai bun, că aici trăim de

zi pe alta. Nu și-a găsit și ne întrebar

unde a avut bani să cumpere crosa, de

nu aveam nevoie, nefiind prin apro

nici un teren de golf, ci doar izl

comunal. Până la urmă a mărturisit

-o dintr-un tomberon de gunoi. Tot aștit la ceva în situația disperată în care aflam. Tata s-a sforțat, a transpirat, a at-o sub ușa și a ridicat-o un pic din ni. Din crosă s-a ales praful, dar ușa tot m putut-o deschide.

- Curată vrăjitorie! zice tata, oftând și gându-și cu mâneca de la cămașă oarea de pe frunte.

- V-arăt eu vouă vrăjitorie, zice mama și nu auzea bine ce trebuia, dar ce nu auzea auzea întotdeauna perfect.

Era o huidumă - așa îi ziceau copiii inilor, așa cum auziseră și ei de la inții lor. Ca urmare și noi copiii eram în

rtă - uneori ne băteam zdravăn - și inții noștri erau supărați pe părinții oilor vecinilor noștri. V-arăt eu

ajutorie, zice și se repede cu trupul ei aș asupra ușii care se încăpățina să nu deschidă. Fără rezultatul scontat. În

imb, mama a început să scoată niște te neomenești și să se plângă că și-a t brațul. Noi, copiii, am început să ne

iorcăim și să țipăm, numai tata nu și-a rdut cumpătul. A intrat în cameră, a

chis fereastra ce dădea spre curtea cinilor noștri, cu care ne aflam în

manent război, și i-a chemat în ajutor registru *dolce* (cum învățasem la lecțiile vioară de la un lăutar notist de pe ulița

astră). Dar nimeni nu răspundea. Doar ăul Samson s-a pornit să latre de parcă r fi auzit voce de om, ci ar fi văzut o

rdă de indivizi mascați, veniți să-i uiască stăpânul.

- Ai dracului oameni, nici la necaz nu în ajutor.

Abia după această remarcă total inutilă am adus aminte că avem telefon în

ă. Era un telefon de culoare roșie cadou la mătușa Aglaia din Craiova. Tata

ne mâna pe receptor, zicând: Sun mai îi la primărie, apoi la jegerdelele noastre

vecini ca să le zic câteva de mamă. oo, aloo, primăria? întrebă el cu voce

șnică. Apoi, probabil neprimind nici un șpuns, începe să urle: Aloo, aloo, imăria? Trăneste receptorul în furcă,

urând-o, fără vreo logică aparentă, pe ătușa Aglaia de la Craiova. Era convins

că roșul aduce în casă ghinion, în special dacă vine din partea mătușii craiovene pe care n-o putea suferi pentru obraji ei pistruiți și turbanul roșu de pe cap. Turbanul acela semăna cu un fes turcesc ce îi amintea de ostașii turci din războiul de la '77 pe care îi văzuse în filmul lui Sergiu Nicolaescu.

- Nu se poate, nimeni nu răspunde la primărie! Cum e posibil, pentru ce sunt plătiți? Cineva ar trebui să fie în permanență de gardă, nu-i așa? se întoarce el spre noi ofticat. Ca la pompieri. Aoleu! Sări, nevastă! Ai pus cafeaua pe foc de un ceas.

Din bucătărie ieșeau miros de cafea arsă și fuioare de fum negru.

- Foc! dă alarma capul familiei

Ne repezim toți spre bucătărie. Fața de masă era în flăcări. Mama s-a speriat și s-a luat cu mâinile de păr. Numai tata nu și-a pierdut cumpătul. A dat să umple o găleată cu apă, dar robinetul a fâșăit și atât. Apă ioc.

- Iar s-a spart vreo conductă. Și doar acum o săptămână au montat-o. Treabă de mântuilă. Toți sunt niște fușeri, în frunte cu primarul.

În timp ce tata își manifesta indignarea, susținut de aprobarea unanimă a familiei, focul lua proporții. Acum ardea și masa și un dulap. Se apropia amenințător de butelia de aragaz. Tata s-a dezmeticit, a pus mâna pe butelie, a aruncat-o pe fereastra ce se deschidea spre curtea vecinilor.

- Acum săriți și voi iute pe geam!

El a sărit ultimul. Apoi și-a adus aminte de ceva și a plonjat din nou în casă. După o clipă a apărut din nou la geam cu o cutie mare de piele.

- Ah! a strigat mama, giuvaerurile bunicii! O avere... Acum ai putea să scoți și televizorul.

- Femeie, nu ești întreagă la minte! După televizor trebuia să mergem mâine, de-abia am strâns banii...

- Aoleu, că bine zici. Banii sunt sub salteaua din dormitor. Fuși după ei! Și salvează din hainele copiilor și din ale noastre cât poți, îl îndeamnă mama.

În clipa aceea, eu mi-am adus aminte că în buzunarul de la pantalonii agățați în cui am un telefon mobil pe care i l-am șterpelit unui coleg.

- Tăticule scump, îi zic, vezi că în blugii mei se află un telefon mobil. Sună la pompieri!

După o vreme apare cu un maldăr de borfe în brațe și-mi zice:

- Telefonul tău nu merge. Probabil s-au descărcat bateriile.

Nu mă întrebă de unde îl am Am scăpat ieftin. Când casa a fost cuprinsă în întregime de flăcări, și-au făcut apariția și pompierii voluntari cu tulumbele lor primitive. Au stins focul în doi timpi și trei mișcări. Am ieșit pe uliță să vedem ce se

întâmplase peste drum de casa noastră. Dacă au reapărut misterioșii aceea

caraghioși cu căruța fără o roată, cu măgarul răpciugos și tânăra frumoasă pe care o tot pupa bulibașa. Tata i-a povestit

primarului ce am văzut în timpul nopții și ce am pățit dimineța, primarul ne-a

răspuns că a fost o bandă de magicieni borfași care au făcut prăpăd prin mai multe case. Cum ni se părea suspectă

absența din mulțimea care invadase ulița, tata i-a atras atenția primarului că nu

înțelegea de ce lipseau vecinii noștri, cu care ne dușmăneam, de la un eveniment ce trezise ineresul întregii comune.

- Stați liniștiți, toți ai lu' Dumitrache sunt de mult la morgă. Au fost măcelăriți de trupa aia de borfași, m-au călcat și pe mine, mi-au dat foc la grajdul cu vaci de rasă, mi-au tăiat toate legăturile telefonice

cu lumea, că n-am putut să iau legătura cu jandarmeria, după care s-au făcut nevăzuți.

Nici urmă de ei. Parcă ar fi intrat în pământ. Curată magie!

- Curată magie, jupân primarule, vorba dumitale, că ești om învățat, doar de-aia te-am votat.

cerneală proaspătă

- Cum de la cine? De la autori.

- Stimate domn, e vorba de o selecție din versurile unor scriitori din vechime. Sunt de mult morți.

- Nu au urmași? De la ei trebuie să obțineți copyrightul.

- N-aș crede, e vorba de scriitori din secolele 16-17. Cine mai dă de urmașii acelor urmași?

- În acest caz veți fi silit să obțineți copyrightul de la editurile care au publicat cărțile după care ați făcut traducrerile.

- Imposibil!

- De ce?

- Pentru simplul motiv că acele edituri au dispărut odată cu prăbușirea zidului Berlinului. Cele din Serbia s-au prăbușit, precum podurile de peste Sava și Dunăre, din cauza rachetelor americane sol-sol.

- Chiar toate?

- Chiar toate, stimate domn.

Dialog memorabil

Cu vreo doi ani în urmă, am oferit spre publicare unei edituri o selecție din poezia veche a unor națiuni europene, mai puțin noscută la noi. Trebuie să mărturisesc că eu, și editura am uitat de această ofertă. lele trecute mi-am adus aminte de ea și n sunat la director, un bun cunoscut. Mi-răspuns însă o voce necunoscută. A avut c următorul dialog memorabil:

- Nu știu nimic. De acum doi ani? Cum de v-ați adus aminte?

- Mă uitam la un meci Dinamo-Rapid și când Rapidul a băgat gol m-am supărat, m-am întors cu fața la perete, am adormit și am visat urât. Atunci s-a întâmplat.

- Și ce doriți de la mine?

- Să-mi spuneți dacă se publică sau nu se publică.

- Ați obținut copyrightul?

- De la cine, stimate domn?

luca pițu:

Fragmente dintr-un microdiscurs grigurcofi

E Gheorghe Grigurcu - citadinul Amarului Târg, aforisticianul, eseistul strălucit, poetul de cursă lungă al generației șaizeciste, dar mai cu seamă criticul literar cel mai îndrăgit al Epocii Postaurite, Iovinescianul, e(ste)ticianul, revizionistul sistematic al ierarhiilor culturale deo-ceaușine, mereu în stare de grație, mereu în erectilitate polemică de tip urban -, îi dînsul, credem noi, un fiu, spiritual desigur, al lui Michel de Montaigne. Așa cel puțin îl percepem, tot recitindu-l, de o bună bucată de vreme.

Ne vom întări dealtfel apofantica intervenție, mai la vale, cu un excerpt din Thibaudet, relativ, dumnealui, la Sainte-Beuve. Pînă atunci să observăm...

...în marginea asocierilor, amicale sau nu, că ele nu pot dura fără respectarea regulilor jocului liber consimțit, în păstrarea distanței critice, al francheții minimale, fără inhibiții, frustrări cri invidii amare. Niște oameni slobozi - din Belleville, Tîrgu-Jiu, Iași, Focșani sau Cluj - se adună în hiperspațiu, de se întîlnesc în preocupări, își construiesc un program intelectual comun, funcție de afinități, gust, formație profesională, cultură a spiritului apropiată și apropiată. Pe scurt, își duc la îndeplinire proiectele comune și, în toată această vreme, se țin la curent cu ce au de spus, ca băgare de seamă critică, unii altora. Cînd nu mai merge treaba, cînd etica minimală a întovărășirii lor dă rateuri, se disociază tot prietenește de e posibil ori, măcar, lasă loc de bună ziua. Cam cum or procedat Paul Goma și mai tînărul său aliat napocan Lászlo Alexandru după ce au convenit că între ei s-au ivit diferențe prea mari de percepere social-politică a lui Norman Manea ori a buclucașei „săptămîni roșii basarabene“.

Pe urmă... se pot deda și la polemici, vagamente cordiale, utile pentru a preciza delimitări sau spre a pregăti reconcilierii, contingente adevărindu-se viitorurile omeniești.

Circumscrierea decapanță a spiritului echinoxist îi apropie pe Gheorghe Grigurcu și Lászlo Alex, separîndu-i neconflictual de Ovidiu Pecican, ce nu le împărtășește, ca echinoxist atipic, decît pînă la un punct lectura e(ste)tică a respectivului fenomen socio-cultural clujean, pe cînd reevalurea nae-ionescismului și a nepoților săi, ca și a iluminismului, îi apropie mai degrabă pe întîiul și pe ultimul, îndepărtîndu-i de radicalismul, poate uneori prea puțin nuanțat, al abordării laszlaucane, incapace să dea vreo bilă albă năismului ori vreuna neagră ambiguităților Epocii Luminilor, cu amestecul ei de luminism și curente ezoterico-iluministe. Uneori, terțul e bun

mediator între disputaționali, punînd el bemolii, diezii sau becarii de rigoare... pentru ca să poată perdura travaliul de vorbitură cu țintă. Pecican de cele mai multe ori asumă rolul acesta, nu de alta, dar... îi avea uneori invitați pe ceilalți doi la propria sa emisiune radiofonică. Alteori e moderator Gheorghe Grigurcu însuși, cînd Napocanii descind la el, în Amarul Tîrg, în Bitterburg, și le e amfitrion hermeneutic.

Mediator e fiecare în acest joc dialogal, la un moment dat, fie intervenind, nuanțînd, ajustînd, fie tăcînd semnificativ, ostentativ ori numai monumental.

O etică a dialogului e pe cale de a se institui, fraților, pe meleagurile noastre și pe meleagurile noastre, grijită de cei trei părinți ctitoritori. Prosteștile noastre gilceve de pahar prind a se căftănire, iar...

...trionfescul dialog, cu binecuvîntarea inaudibilă a lui Eduard Pamfil, se poartă într-o pluralitate de locuri, ca să nu spunem peste tot: în biroul pecicanic, în *E-Leonardo*, revista electronică, la Tg.Jiu, sub nucul uriaș al lui Don Jorge Grigurcu, pe malul Someșului, în *Vorbind*, cartea de la Limes, în *Toate pînzele sus*, laszlaucanul op... nu contează! Fapt e că rezultă el, și exultă pînă la urmă, într-o mîndrețe de radiografie a timpului nostru, înalt intelectuală desigur, însă vie, palpitantă, cu inumerabili grăunți de umor sănătos, cu aluzii multidirecționale, cu pudori simulate, reticențe atent calculate, cu franchețe ingenios distilată și voie bună potrivită împrejurărilor, dată fiind totuși anvergura întreprinderii și seriozitatea subiectelor laminate. Nu e nici *Radiografia pampei*, nici *Manualul de sinucidere*, memoriala carte a lui Radu Mareș, dură prin seriozitatea ce totuși o însuflețește benefic. Intîia filosofează asupra Argentinei, desigur, a doua îi monografie a Clujului contemporan, văzut cu ochii unui Cardinal de Retz trecut prin redacția săptămînalului *Tribuna*. O monografie foarte necompletentă, destul de dură, destul de agresivă, dezgropînd pîrții într-o mulțime de direcții: Caritas, Fenomenul Buzura, Revoluția locală, Loviluția Natională, Călin Nemeș, Constantin Dobre, pactul scriitorilor cu Pecereul și Secii Curiști. Etc. etc. etc.

Uite, la Iași nu avem așa ceva. (Nu degeaba se anvizaja, cu vreo cinșpe anișori în urmă, ademenirea Surghiunitului de la Tîrgu Jiu pe mal bahluvian, cu un apartament pluricameral și sinecură culturală la vedere!). Ardelenii, printre care-l includem și pe Don Jorge Grigurcu din pricina studiilor și a statului în gazdă la Lucian Blaga, au simț extraordinar al observației, sînt meticuloși, înregistrează bine. He-hei, *Jurnalul* lui Mircea Zăciu, scrisorile acestuia către Ion Brad, dosarul de

Securitate al lui Blaga, nu posedăm acestea pe Bahlui, sub zodia prozatoru Simirad, primar și ambasador iliescan utecistului Mihai Răzvan Ungureanu Cuba Castristă.

Or alcătuit ingenios cartea polifon amicii polilogali ai Tîrgujanului: are ind de nume la purtător și *tabula materiari* destul de analitică. Vrei să regăsești repe deconstrucția zugrăvirii ilicene a lui Anc Pleșu sub chip de „cerb național“, e simp cauți, la *index nominum*, litera P, iar acolo sari direct în pagină. Îți ia mai pu de un minut.

Atenție avem a acordare și numărul simbolic, zilelor săptămîinii ori celor șap secțiuni ale constructului livresc, înstruț cu binevenitul, finalul, supraconcentra *Manifest pentru normalitatea criti literare*, unde auctorul, un și totodată tr exige cu totul altceva decît neviole: probată în presă, la începuturile fesenilită iliescane, de inconvertibilul... dar, în sfîr trimisul la repauzare Gusti Buzura; solicit decumetriizarea discursului crit necompletentă lui, obiectivarea, atenția est...etica aproapei literar, trebuind numească pisica pisică, cenzura cenzu ignoranța ignoranță, pe Stalin tiran, Ristea Priboi securist, pe Pleșu dilematic, X curlunrist, pe Y oportunist, pe sinecurist și antirevizionist. Are, dară, car șapte secțiuni, în care se foarfecă dezinh alert, grele teme precum soarta nepoților Nae Ionescu, destinele și traiectoriile ur scriitorii, Clujul ca biografie, rezistența p cultură și prin *E-Leonardo*, revizuirii dosarele Securității încă netrecute. CNSAS, perseverența ca atribut al criti grigurcuane de direcție, distincția atît necesară dintre exploratori și administrat în activitățile culturii, naveta hermencuti între critica literară și critica socia tembelismul comunist, musca de pe căci multor literatori contemporani, televiz devenită tembeliziune pentru încă numero ciraci păunesco-pleșițieni, speranța în tinc saltul ontologic (și nu numai de *Moromeții I* la *Moromeții II*), mentalităț oligarhice, mitul situației ireversibi România ca destin pentru intelectual respectuos cu sine, statutul victimar celor trecuți prin penitenciare bolșevicioase, natura de hetairă stalinis ieșită la pensie a Ninei Cassian, nostalg cenzurii, relansarea lui Slavici și a celorla autori mitteleuropeici din zonă, voluți prea puțin grațioase ale Doamnei Doi Cornea sub Regimul Țapul Constantinescian, încheiate glorios îndemnului (lansat și de Grupul pent Poliloghie Societală) de a-l vota pe Ilici 2000, echilibristica echinoxistilor la mijl

de bine și rău ca *forma mentis* și... trambulină a unei strălucite cariere pentru omul napocan, universitar sau nu, ambivalența mentorilor Zaci și Marino, antirevizionismele și idiosincraziile eugen-simonice...

... și tot așa.

Gheorghe Grigurcu, întâi-stătătorul asociației lor amicale, ne-apare nouă, o dată, ca un mare nedreptățit al ultimei jumătăți a veacului recent ieșit la pensie, alături de Paul Goma, coetaneul său esențial. Ultimul, cu refugiul din Basarabia, pînăia politică, domiciliul obligatoriu la Lătești, scriitura riscantă, interogatoriile pleșițuane, exilul militant, *Culoarea curcubeului*, durerile de șale, sărăcia, jocul dialogic de-a surda cu compatrioții și toate neînțelegerile aferente; întâiul, cu exilul interior, tribulațiile studentine, exmatriculările din școli, părăsirea forțată a Clujului, îndepărtarea din redacția *Familiei*, consemnarea la Tg.Jiu, mentoratul lui Blaga, scrisul impenitent, biografele audibile grație bunei circulații a zvoneriei de specialitate. La Iași, pe malurile destoinite ale Bahluiului, îl percepeam, din povestiri admirative, ca pe un Foartă al Olteniei Septentrionale, introvertit și cazanier, dependent de părinți și care, dacă ieșea din casă, lua taxiul chiar pentru a traversa strada. Abia după evenimentele decabriei, după trecerea prin Piața Universității a tancurilor lovituționare, urma să aud multe și, de data asta, exacte despre el și tancul său revizionist ce face prăpăd în spațiul ierarhiilor dodu-balane ori numai eugen-simonice. Prezent în presa literară centrală, rupînd lănci cu Tovarășul Popescu-Dumnezeu, cu Ornea & Cie, chiar cu Pleșul Dilematic, nu avea cum să nu cîștige simpatia cvasi-generală a Optzeciștilor, Nouăzeciștilor și a intelectualilor antisistemici pe care Roland Barthes i-ar fi numit akratici, antikratici, opuși Puterii și Putorii Fesenii, neopolșevic, oase ori numai criptocomuniste, cleptocraților și noilor demagogi. Cumula simpatia acelora, nu lăsa pe nimeni indiferent. Cînd și statura-i de poet important al ultimei jumătăți de veac a intrat într-o mai bună vizibilitate, cînd vlagă-i bolemicoasă a ieșit, bătoasă, la înaintare, alături de finețea-i în decorticarea discursului literar ori de stilistica specială a criiturii sale aforistice sau de fragment, gnorantele ni s-or disipat nouă, îndepărtaților săi, ca o pîclă matutinală de vară timpurie.

Mîhnirea noastră fu numi că, după calparea sarcastic-inteligentă a lui Dumitru Popescu (era să, și de multe ori, zicem D.R.Popescu)-Dumnezeu, perpetrată în *România literară* de acum sașpe anișori, rmată de replica interesatului, în bune relații cu Manolescu, și de contrareplica grigurcuană, și-a titulat masochistic o carte de intervenții în sociologia spontană a prezentului: *Cum am devenit stalinist*. Noi, rai neduși la biserică unde se predică etica dialogului civilizată chiar și cu inamicii bertății & al dreptului la opinie, ne-am fi reprezentat cu un ceatlău smuls gardului la olitruțul ceaușin și i-am fi zebrat schinarea modul indimenticabil. Apoi, din avion, im fi parașutat *une bombe à merdre* în capu-supraumplut cu materie ceaușie... de să-l oară bostanul o lună.

Mîhnirea noastră, aceea principală totuși, și că un om de inteligența-i teoretică, de

gheorghe grigurcu

cultura-i generală în specialitate, de finețea-i decorticatoare, cu stilistica inconfundabilă, cu doctoratul susținut din vreme, nu va fi avut loc în nici una din universitățile maiestose ale patriei, unde să țină fie și cursuri de *creative writing*; unde să conducă doctorate necumetriale, din acelea serioase însă, la 600 de pagini; unde să creeze o școală grigurcuană în cercetarea filologiciană; unde să aibă la dispoziție o echipă a care ar fi redactat poate și o nouă istorie a literaturii, est.etică, lovinesciană, postnegoitesciană sau cum doriți dumneavoastră. Asta niciodată nu am să le-o iertăm stabilimentelor de învățămînt superior + cercetare, și mereu le vom aplica, și după intrarea în UE, infamantul vocabul-valiză de coprinde în el universitatea + cumetriilitatea + Securitatea, bune numai pentru industriașii tezilor plagiate, ori doar compilate, din tagma sândeilor călinești, țucilor andriești, că nu-i mai înșurim pe Ciopraga, Gheorghe Platon, Liviu Leonte, Elvira Sorohan, Gheorghe Buzatu și alți faliți bahluvieni.

Zei - însă - îi vor fi dat, capricioși ori imprevizibili cum îi știe o lume, și compensații de destin, multicele. *Columna* a fost o reușită notabilă, un model de profesionalism literar. Mai tinerii din generația lui Laszlo și Pecican îl iubesc cu amor intelectual, îl venerază ori îl stimează numai, nu importă! În Dulcele Tîrg, exclama Nicolae Panaite, Optzecistul, după o cronică favorabilă a Tîrgușanului la o plachetă poemetică a sa: „Acum sloboade-mă, Doamne! A scris Don Jorge Grigurcu despre mine, pot să-mi dau și obștescul sfîrșit“.

Azi, n-ai editură mare ce să nu se simtă onorată de a-l publicare, iar Nicolae Tzone, la Vinea, cu integrala operei sale poeticești, *Un trandafir învață matematică*, musai c-a făcut o mare ispravă literară. Cartea în ceștiune bijuterie se adeverează, operă de artă cu siguranță, repunîndu-l clar în drepturi printre cei mai marii ultimei jumătăți de veac trecut, alături adicătelea de Mircea și Cezar Ivănescu, Virgil Ierunca, Virgil Mazilescu, Ileana Mălăncioiu, Mihai

Ursachi, Vasile Vlad, Cristian Simionescu, Șerban Foartă. Cu sfoșenie o redeschidem ca să recitim din ea, să zicem, un frumos poem avînd mult Aurel Dumitrașcu în titlu, ori un altul încărcat de aluzii la Goma brutalizat în pleșițuane interogatorii securitecești.

Azi, cu Patapievicu la Institutul Cultural Român și Buzura trimis la vatră, știindu-se cît de puțin a călătorit GG peste fruntarii, nu l-ar putea oare solicita să conferențeze pe teme dragi lui în variile centre culturale valahe din Vest (bună ocazie de a intra în muzee romane, florentine, venețiene ori numai lutețiene sau de a conversa cu buchiniștii Senei)? Întrebăm și noi... așa, în dorul lulelii...

... înainte de a pregăti încheierea ... printr-un, așa cum vom fi făgăduit, apel la Thibaudet și punctul său de vedere în Sainte-Beuve, pe care criticul de la *NRF* îl vede ca moștenitor intelectual al auctorului *Eseurilor*, ci nu ca pedant profesor, organizator de examene grele, sau ca patron al industriei doctoratelor, măcar că în 1848 va fi ținut un curs despre *Chateaubriand și grupul său sub Imperiu* la Universitatea din Liège ori, sporadic, prelegeri la Ecole Normale Sup. Așa și cu don Jorge Grigurcu, mirabilul nostru *setentun*, congenerul Gomie, rivalul ideatic al unor Mircea Martin, Nicolae Manolescu, Marin Mincu, Alexandru George, Liviu Ciocărlie. Îi urăm longevitatea lui Ernst Jünger, vioiciune seculară cît a unor Mihai Șora & Șerban Milcoveanu la un loc, ba ne murmurăm între noi, cu Albert Thibaudet, *qu'il se découvre pour sa forme dernière l'esprit analytique et la sensibilité du XVIIIe siècle, douteur et non docteur, magicien et non théoricien, promeneur et non professeur, fils de Montaigne*.

Promeneur, da, este Solitarul din Amarul Tîrg, dar cu înțelesul ce-l acordă acestui vocabul un alt exclus din învățămîntul superior al vremii, Remy de Gourmont în cunoscutele sale promenade literare sau filosofice, în *Latina mistică*, în eseurile-i critice sau în corespondență. De unde marea-i asemănare, măcar că nu e anglofil peste măsură sau catolicos, și cu un anume Charles Du Bos, cel din *Aproximații* mai cu seamă.

Promeneur, firește, ni-i Domnia Sa...

... cît același Sainte-Beuve „= student la Medicină + poet romantic în junetea-i + iubit al lui Adele Hugo... înainte de a rubrica pentru *Le Constitutionnel* și le *Moniteur*“, însă mai puțin fetișizant față de clasicii autohtoni, implacabil revizuitor al ierarhiilor ideologicamente comandate + capace de frumoasă empatie și cu noii afirmați ai Optzecismului, Nouăzecismului ori Douămiismului prea puțin năbădaios.

Un trandafir se adeverează Alteritatea Sa, ispitită uneori, ca Valéry, de studii matematice, de rigoare sau spirit geometric, așa cum fusese tînărul Sainte-Beuve de Științele Naturii.

Un trandafir ce mereu alegorizează delicatețea existențială ori doar tot mai rarul spirit de finețe.

aniversare

barbu cioculescu

Câte ceva despre Alceste

Cu trei sute de ani în urmă Alceste părea lumea dăurită a saloanelor, spre a se refugia în castelul său de la țară, unde să-și pună în ordine melancolicele reflecții despre societate și oameni în genere. Aceasta era versiunea lui Molière - și de atunci i-a rămas lui Alceste faima de mizantrop. În zilele noastre, Alceste împlinește șaptezeci de ani, nu posedă castel, ci locuiește în Amarul Târg, nu este mizantrop, ci un sagace analist, cercetând profunzimile firii omenești prin proprie introspecție și lumea din jur cu ochii larg deschiși ai unui adolescent ce nu încetează a descoperi straniile așezări ale omeneșului. Mereu trecându-și impresiile, judecățile, intuițiile, consecutiv verdictele, într-un **Jurnal**, frate gemă cu un vast fișier în care adună

aniversare

observațiile lui - și ale unor congeneri din alte mai apropiate sau mai depărtate timpuri -, cu indiscutabila abilitate a unui jucător pe mize mari.

Numele său de astăzi este Gheorghe Grigurcu, autor a două brațe de cărți pe care dacă ține să le aibă în bibliotecă trebuie să o golească de alte cărți, până ce se va privi în bibliotecă întocmai ca într-o oglindă. Lucrările sale fac cinstă egal criticii literare românești, cât și liricii naționale, criticul înfățișând cazul unic în literatura noastră al unui poet de înaltă inspirație și calitate, dincolo de generații și grupuri, în aceeași persoană cu un magistru al criticii de permanentă actualitate. Fără ca insul să fie sfâșiat între contrarii tendințe de natură a-l dedubla, a-i stânjeni vizibila plăcere de a exista.

Jurnalul său, masiv și dens, se caracterizează prin aceea că nu respectă rutina cronologie și nici nu dă socoteală de ce întreprinde peste zi/noapte diaristul, ci doar consemnează stările de moment ale unui spirit despre care se poate spune că a sa *parfaite raison fuit toute extrémité*. Nu și extrema vivacitate, iuteala reflexelor care-l particularizează pe zămisliitorul de maxime și aforisme, de sentințe. A defini, totuși, **Din Jurnalul lui Alceste** (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2005) ca pe o culegere de cugetări ar însemna să văduvim adevărul de una din trăsăturile esențiale ale unei memorialistici *sui generis*, și anume de grifa stilistică a unui poet placat pe un redevabil moralist. Or, linia de aur a aforismului clasic pretinde despersonalizarea, până acolo unde autorul se

recunoaște în reușita artefactului său fără a deveni bun public.

Când însă idei se preschimbă în imagini, când afirmații de francă subiectivitate se transformă în zise de universală obiectivitate, într-o manieră practică cu o evidentă voluptate, atunci șirurile de însemnări, formal impersonale ("Dintre pocăința omului politic"; "Mintea mea e liberală, inima mea e de dreapta"; "Să nu uităm: mintea se poate altera ca orice conservă"), își poartă semnătura. Întâi de toate, pentru că aceste scânteieri de silex răspund persoanei întâi, chiar când folosesc infinitivul verbului. Până acolo unde te întrebi - fără rezerve perverse - cum se descurcă Alceste în acele cazuri în care nu produce enunțuri sau, mai precis, dacă există vreo clipă în viața sa în care nu emite un enunț, nu pronunță o adresă!

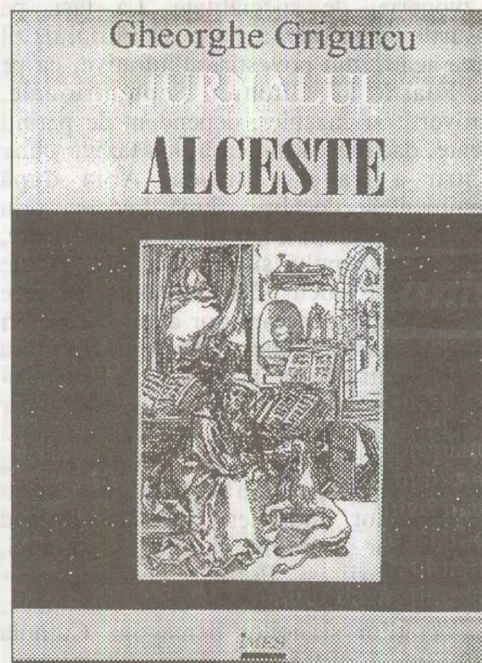
Explicația ar fi că și într-un asemenea caz fericită structura a lui Gheorghe Grigurcu de a fi cu un ochi parte și cu altul jude, cu schimb între ochi, fără de mutilare, îi procură nu numai delicii ale lucidității, pe care ni le împărtășește cu atleticul gest al semănătorului, ci și toate voluptățile levitației poetice. Este și ceea ce justifică titlul de **Jurnal**, unde, bunăoară, numai transcrierea de maxime ale unor afine cugete - Goethe, Valéry - ar îngădui o și unde Alceste nu ne face favoarea unei singure dezvoltări asupra-și, ca ins în mângâina destinului și prins în meandrele cotidianului, la voia a ceea ce, când nu e Providență, se numește Hazard. Faptul că trăiește într-un exil fiind unica trimitere la o situație în spațiu.

Moralistul vitriolează prostia, vitupează lașitatea, stupiditatea, cugetă asupra a diverși demoni și chiar a demoniei ("Atât continua nemulțumire de sine, cât și autosatisfacția exagerată sunt stări demonice"), dezgolește politicianismul, investighează natura ("Peisajul descompunându-se precum un cadavru al nimănu"), factorul existențial ("Viața: un mit trăit altfel de fiecare dintre noi"), durerea, minciuna, dragostea ("A iubi: a asimila obiectul iubirii eului tău, a-l «înghiți»"). Dar are preferință pentru ale artei, ale poeziei în special, pentru problemele creației. Sunt scriitorii, notează Alceste, care scriu cu ușurința cu care se spală pe mâini - și alții care scriu cu durerea cu care și-ar jupui mâinile.

Fiindcă fiecare pagină distilează picătura ei de ironie, vine vorba și de poetul care pozează Poeziei, neștiind niciodată dacă stă cum trebuie. Și, în fine, notația de pur **Jurnal**: "O dimineață de mai cu bolta cerească ușor tulbure la început, apoi de un senin palid, indicibil delicat, având nuanța unei vioare. Întru într-o încăpere cu geamul deschis. Valul de aer proaspăt îmi dă senzația că aspir însuși cerul".

Așa cum între scăpărările de morală din

Jurnalul lui Alceste și cu așteptatul volum de **Fișe ale unui memorialist** se petrec evidente intersecții, fenomenul e de remarcat și în atât de bogata recoltă lirică a lui Gheorghe Grigurcu, ultimul lui volum de versuri, intitulat **Fiindcă** (Editura Vinea, București, 2005) făcând pandant **Jurnalului** în fulgurante reverberații. Iată o **Etică**: "Nici mai departe nu mergem/ nici înapoi// nici nu ne-ncometăm/ nici nu ne temem// căci ne-am dat până la urmă seama/ că poate fi un curaj urât/ și o foarte frumoasă teamă". Ori, despre Poezie: "Cuvinte jucându-se/ cu alte cuvinte/ cum pisica cu șoarecele." sunt în cele două sute de pagini de reflecții din **Jurnal** multe care te silesc să te oprești asupra lor, dându-le ocol, cu sentimentul că trecând mai departe ai comite păcatul ușurătății. Altele se recomandă unei imediate absorbții, mai cu seamă cele care "trag", într-adevăr, către **Jurnal**: "Azi sunt

atât de obosit, încât mă dor norii, copacii, acoperișurile. O durere modestă, molcomă, aproape liniștitoare, cum căderea picăturilor dintr-o streășină în martie".

Ideea că parcurgând **Jurnalul**, la cei 70 de ani ai lui Alceste, suntem victime ale unei substituții și că altcineva cu trei decenii mai tânăr le-a scris, în plină forță a maturității, ni s-ar impune când n-am înțeles că sunt cugete care ies din timp, proclamându-și autonomia.

Îl văd pe Gheorghe Grigurcu operând sub un clopot luminos, cu tot instrumentarul chirurgului, ridicând penseta și spunând asistentului: "ține seama: critica literară doare ca o vivisecție".

Și, întrucât medicul este în primul rând un "onest om", îi acceptăm opinia: "Nici o iluzie nu e desăvârșită, nici o deziluzie nu e deplină. Învață să le dozezi pentru a suptăvici convenabil". Aici însă intervine magicianul consemnând "exuberanța unei zile în care n-ai făcut nimic. Tensiunea obiectivă pe care o descoperi în lucruri, în peisaj și care încearcă a te înlocui cu delicatețe, a te ajuta discret."

C u „capodopera“ *La masa verde* a Mariei Banuș începe și „partea românească“ de stihuirii antologate în 1950 (bineînțeles, după cea sovietică), sub titlul *Femeile în lupta pentru pace și socialism*: „La masa verde, față-n față./ Cer unii moarte, alții viață./ Într-un cătun o mamă-și laie/ Copilul gol peste-o copaie./ Celor cu moarte, ea le spune:/ «Ochii lui dulci ca două prune!»/ Războinicilor ea le zice:/ «Umerii lui, două arșice./ Trupul lui crud, un trup de miel./ Ce vreți să-mi faceți voi din el?»/ În glasul vieții, glasul ei:/ Noroade, prunci, bărbați, femei./ Și glasul vieții, glasul spune:/ «Zilele, nopțile sunt bune./ Sornul, trezia, vindecarea./ Locul de muncă, drumul, marea...»/ Deasupra focului domol./ Jupânii corbi dau rotocol./ Ei spun: «Să nu mai fie vetre./ Să fie zgură, hoit și pietre.»/ (...)/ «Nu suntem carne de ospețe./ Să afle corbi și să-nvețe./ Oți fi voi lacomi neam de corbi./ Dar n-ați găsit nici surzi, nici orbi./ Nu creștem pruncii pentru voi./ Nici fabricile dragi și noi./ Oți fi voi neam nesăturat./ Dar n-aveți soți, nici fii de dat./ Nu sperietori, nu ghimpi, nu sârme./ Pot să v-alunge, să vă curme./ Știm noi prea bine ce vă doare./ Haite de negre zburătoare./ (...)/ Horă de brațe muncitoare/ Legată strâns peste hotare./ Un joc noi știm și-o strigătură./ Ce trece foc din gură-n gură./ Nu suntem carne de ospețe! Să știe corbii și să-nvețe!» (FLPS, 10 - 12). Semnele unei „replieri“ în fața „avântului resurecției“ sunt tot mai evidente, începând chiar din *Metamorfoze*, cu un erotism „arcut“ între „senzorial“ și „apolitic“, după cum observă și istoricul Ion Rotaru, Maria Banuș, din 1963, „cutează a reveni la erotică“, însă-i „departe de spontaneitatea și de frăgezimea“ ori de „despletirile fugoase din *Tara fetelor*“ (Rotlst, V, 30). *Diamantul* (1965) „imită - după cum ne încredințează Marian Popa -

„Ocluziunea“ proletcultistă în poezia română (IX)

ion pachia tatomișescu

constând într-o bogată serie de volume: *Două vorbe și un singur tâlc* (1949), *Zile slăvite* (1951), *Față-n față* (1954), *Vă chem* (1955), *Versuri alese* (1955), *Liberi și stăpâni* (1956), *Cântece de veghe* (1959), *Oameni și căști* (1959), *Cupa cu garoafe* (1960), *Un om și un frate* (1961), *Și ziua ard stelele* (1961), *Fântâna soarelui* (1963), *Poezii* (1963 - colecția *Cele mai frumoase poezii*), *Intoarcerea tinereții furate* (1964), *Chipul fără noapte* (1965), *Sărutul pământului* (1966), *Cântece albe* (1967), *Versuri* (1968), *Iarba de aur* (1969), *Câte două cuvinte de ținut minte* (1970), *Partea mea de lume* (1970), *Sângele nostru de apoi* (1970), *Iubire am scris* (1972), *Arbore neîmpăcat* (1973), *La un pichet de salcâmi* (1974), *Numele tău* (1974), *Cred în lumina noastră* (1976), *Acolo pașii mei vor arde* (1977), *Târziu* (1980) etc., volume prin care „poetul-cetățean răspunde prompt comandamentelor zilei“, repertoriul său tematic întinzându-se astfel „de la manifestul antiimperialist la elogiul istoriei eroice și al muncii socialiste“ (Marian Popa - PDlrc, 228). Istoria lui Ion Rotaru certifică faptul că Eugen Frunză este „unul din poeții ce s-au bucurat din plin de elogiile criticii din deceniile cinci și șase, inclusiv de acela al lui Călinescu“; „este unul dintre cei mai fervenți militanți pentru victoria socialismului, condamnând rămășițele burghezo-capitaliste, înfierând ațătorii la un nou război; din nefericire, schematice fiind, șablonizate de atâta întrebuințare, tocite, banale probabil chiar și în vremea în care au fost compuse, multe din ele nu mai prezintă decât un interes pur arheologic. Iată câteva probe: *Dormi, odorul mamei, pu!, Muguraș de lume nouă!, Vântul bate, pâine nu-i!, Dar ciocoi dorm sătui -! Frânge-i-aș în două.* (Cântec de leagăn); *Alungați-i, măi tovarăși! -! Scuturați-i, măturați-i! Înainte!, Pasul mare! Dați viteză la motoare! (Birocratul)*. Simptomatice, nu numai pentru Frunză, dar și pentru alți confrăți din epocă, sunt unele vulgarizări în umbra marelui Maiakovski, din 1954 - ciclul *Față-n față* - aduse și în ediția *Poezii* din 1963 cu anume modificări: „Stai... Talazuri prind să chem: / *Lenin-Lenin...* nume părintesc.../ Dulce-i să-l auzi așa devreme.../ Înfloresc caișii, înfloresc...“ (Rotlst, III, 94). Mihai Beniuc, în „darea de seamă“ din 1951, subliniază „destoinicia versurilor“ lui E. Frunză (cf. PLN, 10), „forța de sugestie (cu care) demască (...) legătura Vaticanului cu Wall-Street-ul: *De mult, în hrisovul prea sfântului papă! Semnează bancherii muritori! Cucernica-i rugă din aur s-adapă! Din mult pământene comori.*“ (PLN, 21). Criticul literar George Muntean constată la acest stihuitor proletcultist și un soi de „cleptomanie literară“: „Sigur, poetul se întâlnește pe acest parcurs, ca și în poeziile ostășești (*Rachetiștii, Cântec de marinar, Veghea ostașului, Cântec de aviator, Tanchistul* etc.), aproape inevitabil, cu Beniuc, Jebeleanu, Banuș, Cicerone Theodorescu, Tăutu, Tulbure, Dragoș Viicol ori Toma George Măiorescu, *preia involuntar câte ceva de pe la alții* (s. n.), dar lucrul cel mai semnificativ constă într-o anume autopreluare de motive și imagini dintr-o poezie în alta, ca și frecvența lucreșilor, a ierbiilor, a zvonurilor, a vulturilor, a florilor și săruturilor etc., care întindecă uneori pagina. O bună definiție a hranei sale lirice întâlnim în *Arbore neîmpăcat: Asta e limpede: nu încap/ în cel ce sunt cel ce m-aș vrea, și scurm într-una și sap într-una! ca blestemat la rădăcina mea, dar mă vor smulge odată din prea puținul meu pământ/ cu ramuri lungi să se cuprindă/ cel ce m-aș vrea în cel ce sânt.*“ (Poezia, I, 230).

istorie literară

compoziția „cântecului general“ creat de Pablo Neruda, fiind o îmbinare de confesiune autobiografică și evocare istorică: aspecte ale prieteniei și solidarității umane sunt proiectate pe fondul evenimentelor interbelice, în episoade care sunt uneori reportaj liric și, în orice caz, o încercare de reconsiderare a formelor facile ale poeziei într-un cocteil de modalități lirice. *Tocmai ieșeam în arenă* (1967) va fi termenul de simetrie pentru *Tara fetelor*: aceeași ființă are acum conștiința scurgerii iremediabile a timpului, a roaderii fizice și sufletești dar este formulat și refuzul de circumstanță al sclerozei, mecanicului și convenționalului existenței, prin referirea la fiziologicul elementar și raționalment primar.“ (PDlrc, 55). „Patetismul strict laringian“ (Valeria Cristea) al volumelor Mariei Banuș din epoca proletcultismului se pulverizează, dispăre fără urmă, între orizonturile anilor 1965 și 1970, făcând loc veritabilului liric. n din volumele: *Portretul din Fayum* (1970), *Orcine și ceva* (1972), *Orologiu cu figuri* (1984) etc., lirism desfășurat în două registre fundamentale, după cum observă Eugen Simion, „unul grav despre *trecere, singurătate, bătrânețe, moarte*, altul ludic, cu uluitoare culori proaspete, despre spațiul originar (Bucureștiul vechi cu iarmarocurile și bravii lui târgoveți)“ (SSra, III, 83).

2) *Promotorii proletcultismului - „tânăra gardă“ a stihuitorilor.* Mihai Beniuc, în „darea de seamă“, *Poezia noastră, armă a poporului în lupta pentru apărarea păcii și construirea socialismului*, din anul 1951, evidențiază și „tânăra gardă“ a versificatorilor proletcultiști: „Alți poeți și mai tineri, au crescut sub steagul de luptă al clasei muncitoare după 23 August 1944, cum este cazul lui *Dan Deșliu*, sau al *Veronicăi Porumbacu*. Pe o linie asemănătoare de evoluție se găsesc *Victor Tulbure, Mihai Dragomir* și alții. Din apoi tinerii poeți în plină dezvoltare, unii dintre ei de-a dreptul de la țară, din uzină sau de pe băncile școlii. Numărul celor ce au dat versuri probante despre destoinicia lor este destul de mare și dacă numim pe A. E. Baconsky, *Eugen Frunză, Mihai Gavril, Ștefan Iureș, Dragoș*

Viicol, e doar o parte dintr-un grup mult mai mare și în continuă creștere. Dar cu aceasta nu s-a terminat tabloul acelora ce astăzi îmbogățesc poezia din R. P. R. Avem succese frumoase în poezia de limbă maghiară. Nume ca *Horvath Imre, Szabedi Laszlo, Szeimler Ferenc* ș. a fac cinste literaturii noastre. De asemenea apar versuri bune în limba germană, sârbă (*Bojdar Kerpinișan*) și idiș.“ (PLN, 9 sq./ 21). „Pepiniera“ stihuitorilor este, bineînțeles, *Școala de Literatură Mihai Eminescu din București*: „De la cei mai vârstnici poeți până la cei mai tineri de tot, cum este *Ilie Purcaru, Șt. Iureș, Andrițoiu*, toți studenții ai școlii noastre de literatură, străbate fiorul dragostei pentru țara ce se dezvoltă sub ochii lor, pentru oamenii ce o construiesc. Iată de pildă aceste versuri ale lui *Ilie Purcaru: Și am dragi prietenii Brazi cu negre cetini, De pe creasta munților, Munților cărunților. Mi-s prietenii apel/ Ce sclipesc sub pleoape. Când se-ncheagă zorile/ Și se deschid florile. Mi-e prieten șoiul, Dar mai drag mi-e omul, Omul viitorului, Zorului și sporului.*“ (PLN, 12). Firește, numărul stihuitorilor proletcultiști din „tânăra gardă“ este cu mult mai mare: *Ana Ghimpeanu* („De țes la trei sau patru, cinci războaie./ Cu degetele, aripi fluturând/ În suflet Planul tot mi se înfoaie/ Să nu mai fie zilele flămânde...// Zile cu nopți, le țes și le voi țese/ La fel de calde, mari, strălucitoare/ Bogate, roadele vor fi culese/ Și puse straje Păcii-ntră popoare.“ - *Țesătoria*, FLPS, 28 sq.), *Adriana Iașeanu* („... O parte din Plan așa sună:/ Trezeci mașini pe lună./ Stau înșirate în curte camioanele/ Ce flutură pe ele fanioanele/ .../ Pentru toți cei ce mergem spre adevărata viață/ Așa cum Partidul ne învață/ La casa ce se ridică mereu/ Pentru toți, pentru noi./ Pentru voi./ Pun o cărămidă și eu./ Rândușele mele zburăți mereu.“ - *Dactilografa de la atelierul auto*, FLPS, 31), *Vasile Nicorovici* („...Eu te culeg și mâna țî-o dau tovărășește./ Prin undele de pânză ce spumegă-n războaie./ Prin pagina din carte ce-n slove mari vorbește./ Prin holdele cu grâne când secera le taie...“ - *Pășim tovărășește*, FLPS, 34), *Dușu Petra* („...Sunt roșiile flamuri/ Pe spartele norme./ Hora bucuriei în Mai cu toți încingem./ Luptăm pentru pace./ Dușmanii să învingem!“ - *Luptăm pentru pace*, FLPS, 38), *George Sidorovici* („... Pruncul azi și-l luluie și-l strânge lin la sânul său de mamă:/ «Poate că plodul din scutece o s-ajungă mâine muncitor sau cărturar de seamă»./ Cinci copii a născut Valeria Lupului pe margini de ogor./ Al șaselea a răsărit între ceareafuri albe ca un aprins bujor.“ - *Valeria Lupului*, FLPS, 42) ș. a.

Eugen Frunză între „steagul vieții“ proletcultiste și „sângele nostru de apoi“. Un promotor al proletcultismului, din „tânăra gardă“, este și fiul de învățător din Bucovina, *Eugen Frunză*, născut la Marsh-Shönberg, în Austria, la 21 august 1917. După absolvirea unui liceu din Cernăuți, în 1936, se înscrie la Facultatea de Drept din „capitala“ provinciei românești a Bucovinei, fără a reuși să-și ia licența. În 1940 îl aflăm corector la ziarul „Ordinea“, intrând totodată și în mișcarea comunistă; din august 1944 este secretar al Partidului Comunist din Bucovina-România, devenind apoi prefect al județului Rădăuți; „în 1946 fondează, împreună cu alții, la Suceava, ziarul „Lupta poporului“, de unde trece la „Scânțea“, răspunzând de secția agrară, editând „Scânțea satelor“; e apoi redactor-șef adjunct la „Albina“, „Flacăra“ (între anii 1957 - 1960 redactor-șef) și „Contemporanul“, secretar al Uniunii Scriitorilor și, în sfârșit, director al Editurii Tineretului“ (Poezia, I, 227), din București. După un debut cu placheta *Din inimă* (1940), unde se relevă „predispus către notația impresiilor erotice delicate și a tristeților suave“ (PDlrc, 228), fără a fi reținut atenția criticii literare din acele anotimpuri, *Eugen Frunză* trece la producția de stihuirii proletcultiste,

Leonid Cernov

(1889 - 1933)

Sindicatul dementilor

Hei, voi, cei cărora vi-i parșiv în puturoasele apartamente
În aceste timpuri fumegânde ca niște lumânări ieftine, -
Haideți să fondăm, să inaugurăm
Unicul în lume
Sindicat al Dementilor!

În astă lume mediocră, precum creierul
născutului de șapte luni,
În săptămâni
Hârâitoare ca un onanist înrăit, -
Cu scuipat peste flacăra cerii de două parale
Și urlat de Dragoste - detunătorule, Deșteaptă-te!

Și printre cei care atârnă zilnic ca niște cârnați,
Pentru ca valuta, vagoanele și pielea s-o vâneze, -
Noi acoperiți de trandafiri înflăcrați
Șuierăm în scrâncioabele
Veselei, zbuциumatei, turmentatei Iubiri.

Și - în loc ca-n sordide birouri asemeni ploșniței
Să sfredelim cu capul
Plumbul dărilor de seamă, -
Flămânzi, tineri - sufletele să ni le-mprietenim
Cu jonglorii de corpuri și de inimi pascale.

În această viață „normală“ a prostiei de oaie,
Unde-n putregaiul zilelor miazmele-s de nesuportat,
Noi suntem
Oamenii multicolori,
Bineînțeleș - dementi,
Cărora pretutindeni li se strigă: „Afară!“

Așteptare

Au trecut 5 tramvaie vesele
Nici unul nu V-a adus. Ah,
Ce iernatic e în luna mai să Vă-aștept la colț de stradă.
Când goul mut răvășește
Inima poetului.
A trecut o doamnă - nicidecum să Vă semene,
Aromind a lăcrimioare.
Și privirea mea urmări prelung
Cum îi licăreau tocurile pantofiorilor,
Și speranțele mă legănau, jucăușe.

Tinerii aviatori

Vă salut, tineri aviatori,
Și căldura mâinilor v-o strâng.
S-a dizolvat ecuatorul artificial,
La pragul meu deja crește bambus.
Eu luminez inimile cu luciri de benzină,
Vuiet de elice și chipiuri de piele.
Orice îngrădituri doborâți-le sonor -
Internaționalizați stepele.

Așadar, s-o luăm spre soare direct prin nori,
În cer curcubeul umerilor noștri de fier să răsară,
Haideți să fondăm, să inaugurăm - veselul, puternicul
Sindicat al Dementilor.

Echilibristica imaginii

Noaptea - grajd de diamant în care noi am muls
Ugerul cerului, unde țâțele-s în lumina stelelor.
În clopotnițele Inimii arama sunarăm
Noi - paracliserii Pasiunilor.

În abecedarele Iubirii -
Columbii caligrafiei solare,
Acrobații dementelor mângâieri.
Sofalele poezilor - să se-nece cu bronz
(Al rănitei luni ochi batjocoritor).

Cardinalii Pasiunilor -Aleluia turbărilor,
Arzătorii nocturnelor dinamo-vise.
Noi - geambașii mortalelor sărutări
Și vagabonzi în împărăteasca Iubire!

Noi - coțcari în propriul nostru Ecleziast,
Noi - în birtul chinurilor -
Mezatul Dragostei.
Noi - ferestraiele de traforaj ale Fericirii
De-a fi descoperit exultantul Bordel!

La bazarul drojdiilor - din nou echilibriști,
Contra molimei iluziilor -
Suntem în Teatrul Revoltelor - artiștii cei dintâi,
Fiecare cu micul său soare purpuriu
Al pieptului plescăitor!

Însă în spelunca stelară noi facem tandem monist -
Diavolul și Domnul pe o singură cruce.
Noi - vagabonzii Fericirii, noi - imaginiștii,
Speculanții turbanelor, diaconii Pasiunilor.

Mihail Semenko

(1892-1937)

Versul („ffff“)

pffff
tușea gura țevii
ssss
sâșăia zgomotos în urma mașinii
zăpadanoroiful -
în ceață -
sânii sânii
se clătinau cristale
se potolea șuieratul
se înfuriau figurat
crengile
tandre cochete
scânteind cu privirea
chă chá chá
!Vai.

Poemul celui flămând

erul e încheiat cu ziare
imântul s-a îngreșat
linarele peste-namurgire necântate
minează-nnegurat.
a sârmușița iese ocrul din tub
linar pe umedul trotuar.
ntr-un cub cu patru etaje
chestrion și beție
mt coasta porții
iar lângă ureche.
orăitul orașului plouat
acoperi chițcăitul șoarecilor.
întul clatină cădelnițele
catelor felinare în dungă
lui ce-a-nșepenit de frig
i-i mai sunt dragi
bamnele cu umbrelă și-mblănite
ța lacrimăză involuntar.
de să te duci?
ate posibilitățile au fost verificate.
tul - e minciună.

Ivan Afanasiev-Soloviov

(1905 - 1938?)

in „Poemul nordului“

rdule -
pru tată vitreg,
ma mea necredincioasă
ce o ții strâns între degete străvezii?
cu radioasă,
cu amară iubire pana mi-i adăpată.
cupa de cristal a Nordului
ntru-ntâia dată-au fost revărsate
omele holdelor de hișcă ale Smolenskului.

ecum creasta cărlionțată a plopului,
tine te scutur peste file:
dă, cadă ale versurilor frunze de argint.

etenului și neprietenului.
ește-i împresurată calea hârtiei.

te ce meleaguri
vei purta
supusule toiag?

rogradule,
soț flușturistic, nu supus prizonier,
noaptea aceasta
ul înfierbântat mi-l voi ascunde
te genunchii tăi.

Petrogradule,
n să nu te cânt,
îngându-mi de gât
versurilor ștreanguri,

id tu îmi aduci generos până la agonie
ele tale dragi în patul meu de amant
nu știi
că zvelte turnuri

Serghei Tretyakov

(1892-1939)

* * *

Inima e uzată ca nădragii sinilii
Ai omului ce cară cărămizi.
Și pășește nervos furia-braț uscat prin
Pustia din ungher spre soba pe care o aprinzi.

Când la sobă - de la umeri la genunchi căldura
O pompează din hârdău cearșaful greu.
Când la geam rânjesc penele-icurile:
Triunghiul sfărâmat din acest ianuarie rău.

Inima, ca pădurea, când muncește-n ea securea.
Lamă de oțel lângă lamă, dau în macră - un-doi!
Inima e uzată ca o fustă decolorată
A unei fete sub ochi cu sumbre vânătăi.

Frângându-le din mijloc
Sau albastrul corp de moscheie
Va silui astăzi poetul
În albele cearșafuri ale poemului.

3

Cu aurita-i carenă soarele desface
Adâncimile spumegătoare.
Aceste versuri, ca o sită, le cerne
O nouă iubire necruțătoare.

Pe-de-lături - pe-de-lături - pe-de-lături - calicite
S-au aliniat casele - surii ocnașe.
Fie ca-nsângeratele zdrențe de pe umerii voștri
Să le devore rugina cățărată în spate.

Hei, aplecați-vă și mai mult capetele,
Hoardă de ani învinși.
Ca un câine smerit orașul va linge
Urmele noastre din care lăstărește noutatea.

Conducătorul
Așteaptă.
O jună armată se răspândește
Prin albia pietelor secate.
Copii,
Nouă ne revine să culegem petalele zâmbetelor
De pe-a buzelor roșie-mbobocire.
Pentru voi anume eu împletesc
Scările de aur ale poemelor,
Când visul prinde de urechi
Ale fructelor cercei de coral.

Iată, iată răzbunarea celor
Care veacuri la rând fost-au muți.

Sub drapelele noastre
Dimpună se-adună
Geroasele furtuni ale Nordului
Și versurile poemului rănit
De-o necruțătoare iubire.

Versiune românească de
Leo Butnaru

literatura lumii

Pamflet antitotalitar și thriller psihologic

geo vasile

Recenta traducere a celor două romane complementare, **Fiica lui Agamemnon/Succesorul** (Editura Polirom, 2005, 230 p.) este postfațată de către traducătorul operei lui Ismail Kadare, Marius Dobrescu, printr-un dosar critic cu care obișnuiește să vină în sprijinul cititorului român. Ni se relatează, de pildă, cum, conform autorului prefetei la ediția în limba franceză (Fayard, 2003), romancierul albanez, nemaicrezând că va apuca ziua în care comunismul se va prăbuși în țara sa, își ia riscurile și măsurile transferului clandestin al unor manuscrise fățiș anticomuniste la Paris, săvârșit fie personal, fie încredințându-le valizei editorului Claude Durand.

Scrise în 1985 și făcând parte din lotul "exportat", prima piesă a dipticului mai sus citat, **Fiica lui Agamemnon**, poate fi considerată un pamflet politic pe adresa stalinismului în stil albanez, un cocteil menit să desfigureze sufletul și soarta urmașilor străvechilor iliri și totodată una dintre cele mai frumoase povești de iubire din opera lui Kadare. Naratorul, nu altul decât iubitul de taină al Suzanei, fiica

cartea străină

unui nomenklaturist de prin anii '70 din preajma Conducătorului (îl vom reîntâlni în **Succesorul** în calitate de posibil urmaș al lui Enver Hodja), este invitat la tribună, alături de cei mai devotați membri de partid, cu ocazia unei manifestații de 1 Mai. Fapt care nu-l surprinde doar pe el, un simplu angajat al televiziunii de la Tirana, ci stârnește cele mai diverse reacții în rândurile colegilor, cunoștințelor și rudelor, de la nedumerire sau admirație la invidie, de la uluială la ostilitate. Consolându-se cu amintirea ultimei întâlniri de dragoste cu Suzana și înțelegând că despărțirea anunțată de ea și motivată ca un sacrificiu cerut de ascensiunea politică a tatălui devinse chiar din acea dimineață o realitate ireversibilă, eroul nostru, strivit de puterea ocultă și monstruoasă, își descarcă sufletul într-o epică succesiune de scene menite să incrimineze blestemul totalitar sub zodia căruii conviețuiau câteva milioane de albanezi, atinși fiind mai cu seamă intelectualii, artiștii, literații. Traseul spre locul mitingului (faimoasa tribună la care fusese invitat) este un prilej pentru narator de a face o disecție a organismului social albanez mutilat psihologic de doctrina marxist-leninistă a Conducătorului (cu episoade trecătoare de titoism, de maoism, dar mai ales de stalinism) și totodată terorizat și împilat de mecanismele suspiciunii și denunțului. Obișnuit să-și disimuleze adevăratele sentimente și reacții, naratorul, consemnându-și dialogurile cu cei întâlniți în cale, colectează nuanțele psihozei înverdate de relațiile interumane definitiv otrăvite.

Supunându-se el însuși aceluși *valenti* analitic instaurat de romancier, protagonistul ajunge să se întrebe dacă nu cumva își câștigase dreptul de a sta la tribună cu pretul trădării unor colegi, să zicem, asemeni miilor de oameni nevinovați, atrași fără voia lor în rețeaua delațiunii. *Bref*, se simte o jucărie a fatalității, un instrument ce poate fi folosit oricând în scenariile de demascare a "dușmanilor" Albaniei, liberali, revizionisti cosmopoliti, oricum filo-europeni. În flagrant contrast cu arivistul de partid, zis și "jegul", dotat cu ADN-ul ticăloșiei (un amalgam de aptitudini

speciale în virtutea cărora ar fi călcat și pe cadavre dacă i s-ar fi cerut), eroul nostru declară război acestei tipologiei cu puteri maligne și structurilor polițienești ale regimului. Conștientizând comedia sinistă regizată de Conducător și jucată de fanaticii săi discipoli, naratorul ajunge să creadă că visul secret al Conducătorului este cu totul altul decât cel conturat în discursurile sale înregistrate și difuzate în săli pline ochi cu activiști; nu bunăstarea și suveranitatea Albaniei își dorește el, ci praful și pulberea să se aleagă de țara asta săracă și de poporul ei săcăitor care tot îi cere câte ceva. Smulgând vălul de pe mecanismele psihologice ale represiunii, naratorul (acest *alter ego* al lui Kadare) dă la iveală consecințele acelora, între care și dublul limbaj al albanezilor, cel ce se aude într-o comunicare inofensivă și convențională, și cel nerostit, dar subînțeles, îngropat în monologul fiecărui individ de bună credință în contra farsei macabre la care tocmai lua parte.

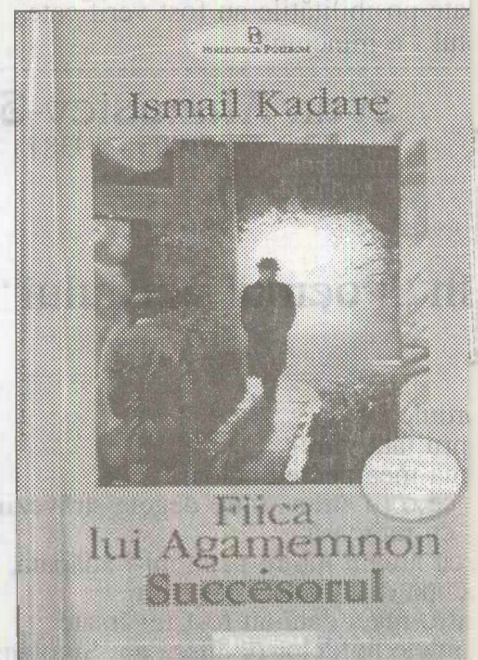
Beția din apropierea Puterii (locul la tribună), inevitabilă și pentru narator, nu-l face totuși să uite că inclusiv viața lui sentimentală fusese confiscată printr-o decizie discreționară a Succesorului. Suzana (aflată și ea la tribună, dar mult mai în față, printre odraslele demnitarilor de stat și de partid) fusese sacrificată, așa cum, *illo tempore*, Ifigenia, prin voința tatălui său, regele Agamemnon, ar fi trebuit să fie jertfită din rațiuni de stat: vânturile ce țineau pe loc corăbiile aheene pregătite pentru cucerirea Troiei trebuiau să fie înlănzite cu orice preț. Pendularea continuă între mit, eposul elin și trăirile în vacarmul absurd al actualității, este o procedură narativă dragă lui Kadare, cu bune efecte în consfințirea eternului uman tipologic în tandem cu reciclarea arhetipurilor Albaniei eterne. Romanul de dragoste (descrierea tandrei și senzualiei Suzana, a unor scene erotice indimenticabile) cedează pasul, când și când, unor considerații ce țin de sociologia fricii și a dresajului albanezilor, care, datorită manipulării, legați în lanțul vinovăției colective, ajungeau să accepte cele mai înfiorătoare lucruri: "Totul era în mișcare, totul luneca, și această instabilitate se reflecta în logica și psihicul oamenilor. Pulveriza ideile, anihila orice dorință de împotrivire și cu atât mai mult, de revoltă".

În acel climat de groază și deznădejde, oricine era susceptibil de a fi lovit de tornada năucitoare și misterioasă, în timp ce victima (vezi directorul RTV din Tirana) lovită de moarte, ca în tragediile antice, nu-și putea repara totuși o admirație vlăguită în fața atotputerniciei funeste a zeilor. Culpă generalizată, dihonă întreținută programatic între diverse clase sociale și bresle profesionale, depozitarea celor mulți de reperele credinței, de tradiții și de orice speranță ("fuseseră excluse clopotele, rugăciunile, lumânările, și împreună cu ele, mila, regretul (...)", slujeau eficient *triumful crimei*, inițiativele sângeroase, al căror malign promotor nu era altul decât Conducătorul. A spune lucrurilor pe nume înseamnă totodată eliberarea sufletescă a naratorului, de fapt al lui Kadare, autor al unuia dintre cele mai incendiare pamflete antidictatoriale și anticomuniste, chiar dacă scris la un an după dispariția fizică a lui Enver Hodja (1985).

Succesorul, în schimb, terminat la Paris în 2003, unde Kadare se autoexilase încă din 1991, o dată cu prăbușirea comunismului în Albania, evocă anii '80 ai societății albaneze conduse de același scleratul monarh comunist, care, deși bolnav și aproape orb, se dedică eliminării celor mai apropiați colaboratori: este cazul urmașului său desemnat și tată al Suzanei. Romanul de dragoste, având-o de data asta protagonistă pe fiica sacrificială (din nou)

pe altarul carierei politice a tatălui, me mână-n mână cu pamfletul politic, cu thrillerul și intriga polițistă, cu fresca de moravuri fișele psihologice ale vârfurilor conducătoare. Pe fundalul enigmei diseminată de moar Succesorului - sinucidere sau crimă -, Kad lansează alte personaje, cum ar fi Arhitec sau ministrul de Interne Adrian Hasob prinse și ele în vârtejul absurd, kafkian-oni al evenimentelor, asemeni Suzanei - Ifigenia celor din familie (fratele, mama și chiar o fată matusă de la munte în travesti). Niți mă moartea nu este scutită de farsa sinistă a liticului, dovadă stând succesele deshumăr autopsii de cadavre în funcție de capric aceluiași Conducător, gata fie să reabiliteze, să pângărească memoria și trupur adversarilor.

Sarcasmul lui Kadare vizând compartam tul deviant al Conducătorului se converte într-o îndurerată viziune analitică când v vorba de profunda alterare a relațiilor terumane, mai cu seamă în rândurile de nitarilor, apropiaților și rudelor acestora (v prăpastia între fiică și tatăl ei, suspiciunea ura reciprocă între mamă și fiică, inhib logodnicului față de odrasla Succesorului și

general, înstrăinarea genitorilor de progeneri de dragul devotamentului maladiv pentru tid). Dezinsufletirea și renunțarea la orice u de intimitate în numele partidului, iată cee voia Conducătorul de la supuși, terorizați silențioasele sale măști șamanice, part strategiei ambiguității, devenită în ultimii turbureală și somnambulism. Astfel este de soarta Suzanei, deportată împreună cu fam la fel și cea a ministrului de Interne, ostrac și pus în cătușe în urma uncea dintre faimoa ședințe de demascare a complotiștilor. Oric portretul fizic și psihologia Conducător devin adevărate obiecte de studiu pe Kadare. Prozatorul demontează resortul c ce-l ține în viață pe Conducător, și anume față de pionii deja compromiși și obsesia c i elimina. În ciuda decrepitudinii mentale adoră jocul de-a masacrul, ale cărui vic sunt de obicei discipolii care l-au ac aproape mistic până mai ieri. Rituri și ritu, ale unei societăți dresate cu bicul unei i logii lugubre compun fațetele unui roman litic, dar și polițist, gotic și psihologic toto și, peste toate, iubirile frumoasei Suzane, zate în fașă de gholitina cerințelor superi de stat și de partid, cu alte cuvinte a Cond torului. Iar dacă misterul morții Succesor mai persistă încă în opinia publică de la Ti asta și datorită romancierului-vizionar Ka viața și moartea Conducătorului au deven mult istorie întunecată sub zodia celui terifiant blestem.

ion crețu

Conacul lui Françoise Sagan scos la vânzare. Una dintre primele știri literare externe peste care am dat, răsfoind presa electronică, se referă la casa lui Françoise Sagan. Scriitoarea ocupa, până acum doi ani, conașul du Breuil, situat aproape de Honfleur. Înainte, castelul aparținuse lui Lucien Guitry. „Le Figaro Litteraire”, prin Jean-Claude Lamy, ne face un scurt incurs în istoria acestui refugiu normand. Situat la Equemauville, conașul, suntem asigurați, nu mai este astăzi decât o locuință oarecare, care și-a pierdut toată strălucirea după moartea, în 2004, a autoarei popularelor **Bonjour Tristesse** și **Aimez-vous Brahms?** Ingrid Mechoulam, prietena romancierei, a hotărât să scoată casa la vânzare. Estimată la un milion de euro, ea beneficia, firește, de legenda lui Sagan.

Françoise Sagan a cumpărat conașul în 1958, în condiții dintre cele mai puțin obișnuite. „Asta se întâmpla într-o zi de 8 august. Jucasem la ruletă la cazinoul din Deauville și câștigasem 8 milioane de franci”, povestește ea. Pentru început, scriitoarea a închiriat casa pentru vacanțe. Venit să facă inventarul, proprietarul i-a propus, fără înconjur, să i-o vândă contra unei sume rezonabile. Cât? - Opt milioane!

Pe vremea când conașul se afla în proprietatea lui Guitry, pe aici au trecut numeroase personalități, inclusiv Sarah Bernhard. În **Le Rire incassable**, Françoise Sagan evocă amintiri imaginare cu trageana, care ar fi dormit în camera ei, de la etajul doi, unde într-o dimineață s-au bătut cu pernele. Acest colț de paradis, în care scriitoarea și prietenii ei s-au simțit atât de bine, a fost abandonat de Sagan, care, intrată în conflict cu fiscul, a fost nevoită să renunțe la conaș. Ingrid Mechoulam l-a răscumpărat de la Dexia Banque, care intrase în posesia proprietății. De asemenea, ea a recuperat și mobilierul, și el confiscat.

* Stanislav Lem, intrat în lumea SF. O altă știre, se referă la moartea unuia dintre cei mai importanți scriitori SF. Este vorba despre polonezul Stanislav Lem, nominalizat anul trecut pentru Premiul Man Booker International. El și-a câștigat renumele grație, mai ales, romanului **Solaris**, publicat în 1961, adaptat pentru ecran de regizorul sovietic Tarkovsky, în 1972. Romanul a mai cunoscut, în 2002, o ecranizare făcută de Steven Soderbergh. Scriitorul avea 84 de ani. Potrivit secretarului personal, Wojciech Zemek, cauza decesului este vârsta înaintată. Romanul pune problema timpului, a identității și a memoriei, în povestea unei întâlniri cu o misterioasă inteligență extraterestră și a viselor ciudate care-i chinuie pe astronauti. **His Master's Voice**, publicat în 1968, ridică problema posibilității comunicării cu o civilizație extraterestră, în povestea unui proiect secret de a decoda un mesaj extraterestru care, în cele din urmă, eșuează. Lem s-a născut în 1921 în orașul polonez Lvov. Inițial s-a pregătit să devină medic și a luptat în timpul celui de al Doilea Război Mondial în mișcarea de rezistență

Scurt, scurte...

**meditații
contemporane**

declarat: “trebuie să spun că procesul de la Londra a păstrat cartea pe pagina întâi a ziarelor”. Se pare că hotărârea de a lansa ediția de buzunar este motivată de lansarea filmului **The Da Vinci Code** - în rolurile principale avându-i pe Tom Hanks, Audrey Tatou și pe Sir Ian McKellen - programat să fie proiectat în premieră în Statele Unite și Anglia în luna mai.

Fapt este că nu este tocmai obișnuit ca un roman să rămână în format de “buzunar” pentru o perioadă mai lungă de un an. Romanul lui Dan Brown reprezintă, din acest punct de vedere, o previziune că va deveni cel mai bine vândut roman în istorie.

* **Harry Potter** - cartea anului. **Harry Potter**, ultimul roman al lui J.K. Rowling, a fost desemnat, zilele trecute, **Cartea anului** la a 17-a Gală a Cărții Britanice. În ciuda aparentei ușoare victorii, Rowling a fost, totuși, concărată de Jamie Oliver și Jeremy Clarkson. În cuvântul de recepție, Rowling a spus: “Sunt fericită că **Harry Potter** continuă să ofere atât de multă bucurie adulților și copiilor și sunt onorată să primesc premiul.”

Printre celelalte premii acordate, amintim: Premiul Reader's Digest, acordat lui Alan Bennet, ca autor al anului; Cartea anului pentru copii, decernată lui Anthony Horowitz pentru recenta **Aventură a lui Alex Rider** și Premiul de debut revenit Marinei Lewycka pentru romanul **A Short History of Tractors in Ukrainian**.

Festivitatea de decernare a premiilor a avut loc la Grosvenor Hotel, în Londra, gazdele fiind vedetele de televiziune Richard și Judy, al căror Book Club este creditat cu meritul de a fi promovat autorii menționați în topurile de carte.

împotriva ocupantului german. Întrucât a avut o atitudine foarte critică împotriva unei bune părți a prozei SF, pe care o socotea prost gândită și scrisă mediocru și mai preocupată de aventură decât de idei sau de noi forme literare, în 1976, i-a fost retrasă calitatea de membru onorific al Asociației Scriitorilor SF din America. Ulterior, când i s-a oferit dreptul de a vota cu drepturi depline, a declinat oferta.

* Concurență sau coincidență? De data asta este vorba despre o lovitură mediatică pe piața cărții, relatată de cotidianul „The Guardian”, și pusă sub semnul nedumeririi: așadar, coincidență sau conspirație? Mai limpede, în vreme ce oamenii legii dezbăteau chestiunea dacă Dan Brown, autorul mult discutatului - și mult, foarte mult vândutului - **Cod al lui DaVinci**, se face vinovat de a fi plagiat, primele cinci milioane de exemplare trase în format poche din **The Da Vinci Code** se puneau în vânzare în Statele Unite concomitent cu **The Jesus Papers**, noua carte a lui Baigent, unul dintre scriitorii implicați în mediatizatului proces literar. Totală coincidență, clamează Baigent din New York, unde își făcea circuitul TV. Mai devreme, el declarase unui reporter că anul acesta se petrecuseră multe coincidențe - „sau măcar presupun că au fost coincidențe.” Dan Brown a recunoscut că episodul cu tribunalul a sporit în mod semnificativ vânzările unor cărți ale lui publicate mai devreme, dar că va trebui să vândă “multe exemplare înainte de a-și acoperi cheltuielile legale.” Russel Perrault, de la Anchor Books, care a publicat **The Da Vinci Code** în două formate poche, la două prețuri diferite, a

Poezii în capodopere

alese și traduse de **grete tartler**

Hafiz (1320-1389)

Gazel

(fragment)

Iată-l pe cel întreg, iată-l pe cel distrus:
Te uită între ei ce mare spațiu-i pus!
Ce leagă calea dreaptă, evlavia, de patimi?
Una e glasul rugii, alta-n rabab e spus.
Mi-e inima-n amară preface-re-mbrăcată.
Unde e mânăstirea cu magi și vinul dus?
Din zile cu prieteni, acum doar amintire.
S-au dus priviri duioase și nici reproșuri nu-s.
Ce află un dușman din chipu-mi, de iubire?
Cât afli-n lampa stinsă de-un soare neapus (...).

alina boboc

Între petrecere și haos

Teatrul Nottara oferă publicului, de ceva vreme, un spectacol cel puțin ciudat: **Petrecere într-un pian cu coadă**, text semnat de Mihai Ispirescu. Piesa nu are o temă originală, căutarea iubirii pierdute de către un bărbat matur, prizonier al propriului trecut, fiind arhicunoscută și supralicitată. Personajul, întors dintr-o călătorie lungă de 30 de ani, își tot caută iubita, se întâlnește cu foști prieteni și nu se oprește din a se mira cum de ei au rămas tineri și neschimbați, în timp ce el a îmbătrânit. Mai târziu, publicul află că spectacolul se petrece în două planuri: trecut și prezent, iar că acest trecut este fantomatic, toți cunoscuții întâlniți aparținând deja celeilalte lumi. Cel ce face legătura între aceste planuri, destul de stângaci redat scenic, este Vlad, personajul principal, interpretat de Alexandru Repan, care se mișcă încontinuu, cu brațele deschise și își tot strigă iubita din tinerețe, cu care, în final, nu prea se știe cum rămâne.

Poetul Miron Radu Paraschivescu avea obiceiul să-i trateze pe scriitorii-vizitatori, la casa boierească din Vălenii de Munte, ca pe niște rude apropiate.

Așa se explică faptul că am fost reținut la masă, unde surprizele n-au lipsit. Mai întâi am remarcat că țigancă tânără, cu ochi albaștri, a pus pe o față de masă imaculată o farfurie cu pâine neagră. Poetul a precizat: "Este singura pâine care-mi place fiindcă e bogată în vitamine." După aceea, tânăra țigancă re-a adus o mâncare de ciuperci (eu am fost toată viața înnebunit după ciuperci și am fost foarte surprins când tocmai mâncarea pe care o râvneam mi s-a servit).

Înainte de a trece la ritualul mesei, M.R.P. a ținut neapărat să-și hrănească... pisicile. Era ahtiat, aproape că trăia o stare "patologică"

evocări

pentru una dintre cele patru-cinci feline, care se chema Patațica.

Așadar a trebuit să suport mofturile "mironosiței" Patațica, s-o văd cum se alintă, se înfoaie și, deși eu nu suport pisicile, m-am arătat pl.n de... admirație, dar în sinea mea trăiam o stare de repulsie dusă până la *explozie* pentru Patațica. Poetul însă era fericit văzând-o cum își îndoiaie coada stufoasă de un gri lucios, bătând în albastru.

...Se făcuse seară. I-am spus poetului că trebuie să plec, că n-aș vrea să mă prindă noaptea pe drum. Și atunci s-a petrecut un fapt aproape straniu: Domnul Miron vroia să meargă la București și mi-a zis că ar fi bine să-l duc în Capitală cu motocicletă mea.

N-aveam nici un chef, pentru că eu

Dialogul cu umbrele, găselniță veche și exploatăată ieftin aici, e inconsistent: de fapt, tot scenariul este subțire de tot și atunci este îmbogățit cu refrene cunoscute, cu numere de cabaret, încât până la urmă nu se mai înțelege dacă spectacolul este o dramă, un musical, o farsă, un vodevil cu accente de revistă (mai ales că se face chiar trimitere la titlurile unor reviste românești de început, **Cer cuvântul**, a lui Petru Grădișteanu, urmată de două replici, **Ai cuvântul și Nu aveți cuvântul**, prima aparținând lui Pantazi Ghica, cealaltă fără autor, jucate în a doua parte a secolului al XIX-lea, fără cine știe ce succes).

Spațiul de joc al personajelor din cealaltă lume este o braserie veche, proiectată într-un decor frumos lucrat (unul din puținele elemente interesante din spectacol). Aici se petrece cea mai mare parte a acțiunii, într-o atmosferă bahică, foarte zgomotoasă. Actorii implicați sunt parcă preocupați mai mult de succesul personal, decât de coerența spectacolului. Jojo, în rolul chelneriței, este tributară mijloacelor de expresie folosite în numerele Grupului Divertis. Sunt totuși de admirat calitățile vocale ale unor actori.

În avanscenă, are loc întâlnirea personajului cu propriii părinți, din lumea reală, care încearcă să-i arate că el trăiește într-un trecut, că acea mare iubire, Alina, a murit într-un accident de mașină. Scena are un anume efect, prezența lui Ștefan Radoff este inspirată și benefică pentru spectacol.

thalia

din care mai salvează ce se poate.

Este un spectacol excesiv expresionist, cei de pe scenă țin foarte mult să se arate, rolurile nu au adâncime și chiar unele replici mai profunde cad în ridicol din cauza inadecvării rostirii. Chiar dacă textul este slab, el ar fi putut fi îmbogățit prin folosirea unei expresivități mai variate, care să urmeze o anumită linie, menită să confere coerență spectacolului, să-l susțină cumva. Deși are ritm, este dinamică, piesa este totuși monotona și trenantă. Sala, extrem de zgomotoasă, nu a rezistat unui exercițiu de răbdare de 100 de minute.

* * *

Distribuția: Camelia Zorlescu, Jojo, Andreea Măcelaru-Șofron, Ștefan Radoff, Alexandru Repan, Ion Haiduc, Rareș Stoica, Mircea Teodorescu, Dorel Golcanu, Traian Radu. Regia: Alexandru Repan.

A fost ultima privire

arthur porumboiu

trebuia să ajung, în maximum o oră și jumătate, în Dimiana, satul meu natal de la poalele Munților Buzăului.

miron radu paraschivescu

Nu puteam să-l refuz direct și atunci am recurs la un *argument* care nu putea fi discutat: "Domnule Miron, vă mărturisesc faptul că mi-ar fi plăcut să vă «arunc» până la București, dar nu am a doua casă, iar fără asta nu se poate! Primul milițian care m-ar opri în trafic ar putea să-mi ridice permisul de conducere și să-mi aplice și o amendă substanțială". Poetul nu părea prea convins

de argumentul meu, spunând că el poate să convingă orice milițian că este M.R.P. și acesta nu va îndrăzni să se *obraznicească*.

Eu nu am fost de acord (știam că niciodată milițienii nu țin cont de capriciile poetilor) și mi-am pus casca pe cap, am pornit motorul și am zis: "Domnule Miron, vă mulțumesc pentru ospitalitate, dar acum trebuie să plec!"

M.R.P. s-a învârtit o clipă pe lângă motocicletă mea, a remarcat faptul că "am o mașină bună" și mi-a deschis poarta. Eram puțin nervos, așa că, în nici cincizeci de metri, am schimbat în viteză a treia și... mână!

Întorcând o clipă capul, l-am văzut pe Poet, în poartă, privindu-mă. A fost *ultima privire* înserisă pe pelicula memoriei, pentru că, nu peste mult timp, s-a stins...

În 1968, întâlnindu-mă cu Mircea Dinescu la Slobozia, acesta mi-a spus: "Bătrâne, îți dau o veste rea. M.R.P. e pe moarte." Nu l-am luat în serios pe Mircea, dar, din nefericire, el a avut dreptate. Și totuși, pentru mine, Miron Radu Paraschivescu e *viu*, deoarece l-am "înregistrat" în amintire așa cum a fost întotdeauna: un mare prieten al tinerilor care râvneau la gloria literelor române. Și pe care-i ajuta în mod dezinteresat și-i trata cu delicatețe și chiar dragoste frățească.

Arta conversației a preocupat deoptrivă pe antici și pe moderni. În textele conversaționale, participarea alternativă la dialog (tur conversațional) este spațiul preferențial pentru menținerea continuității temei de conversație, realizată prin elemente anaforice și antecedentele care apar în discursurile celor care participă la dialog. Termenii anaforici sunt considerați, în literatura de specialitate dedicată acestei teme, ca reprezentanți ai unui referent, citat anterior, numit și antecedent, prin urmare sunt membri ai unei relații binare. Ca urmare, ei pot fi studiați atât în ceea ce privește natura semantică a antecedentului (subiect animat, inanimat sau tematic), a poziției termenului anaforic și a antecedentului în articularea care se realizează între tema conversației și dirijarea ei, cât și a situației elementului anaforic față de antecedent. Termenii anaforici pot fi atât lexicali, cât și gramaticali și ei reprezintă de obicei un termen menționat deja de același interlocutor; ca urmare, atât termenul anaforic, cât și antecedentul apar în același tur conversațional. Termenii anaforici sunt, de fapt, principalii responsabili cu menținerea sau continuitatea

conexiunea semnelor

subiectului sau a temei de conversație. Faptul că ei au în general un antecedent care se situează în același tur de conversație face ca rândul la dialog al unui participant să fie considerat ca o „insulă“ de referință și să reprezinte însuși spațiul preferențial pentru menținerea acestei referințe. Celelalte nivele de referință - participări ale aceluiași sau ale altui interlocutor - ocupă un rol subsidiar în relație cu tendința generică a anaforicilor lexicali sau gramaticale. Această calitate insulară a rândului la dialog, în care fiecare interlocutor face din turul său conversațional unitatea de referință de bază, determină ca procesul intern de referință al fiecărui tur să ocupe locul central în construirea unui dialog. În acest mod apare întrebarea firească: cum se realizează continuitatea tematică și referențială în textele conversaționale?

Așa cum se prezintă lucrurile până în acest moment, s-ar părea că nu există continuitate referențială decât aceea care se situează în

Arta conversației

mariana ploaie-hanganu

limitele fiecărui tur de vorbire, pentru că fiecare interlocutor caută să „moduleze“ tema conversației în acord cu propriul său punct de vedere. Dialogul poate fi comparat astfel cu o piață de desfacere: fiecare interlocutor își pune în valoare „marfa“ și caută să obțină spațiu pentru a o expune interlocutorului sau interlocutorilor săi. „Marfa“ partenerului de conversație nu este totdeauna luată în considerare. În acest punct trebuie să introducem un alt termen care este folosit în analiza discursului de la G. Brown & G. Yule încoace, anume despre ceea ce se vorbește. Termenul este imprecis determinat și cuprinde tema generală la care se referă interlocutorii și care se particularizează în subtermeni, adică în subiecte de conversație subiacente.

Apariția subiectelor subiacente nu este absolut aleatorie pentru că intervențiile fiecărui interlocutor trebuie să aibă relevanță în relație cu tema generală de conversație. Această relevanță corespunde principiului cooperării, formulat pentru știința limbajului de H.P. Grice; conform principiului numit, fiecare interlocutor „trebuie să-și aducă contribuția în conversație așa cum îi este cerut și în direcția schimbului de idei în care este angajat“. Pentru a progresa într-o conversație, contribuțiile fiecărui participant trebuie să fie relevante sau pertinente în raport cu tema pusă în discuție sau să existe o relație necesară între subiectele subiacente pe care fiecare interlocutor le dezvoltă și tema generală a dialogului.

Pe de altă parte, trebuie să se stabilească o corespondență între fiecare dintre aceste subiecte subiacente și cunoștințele generale, subînțelese (*background knowledge*) la care le se referă. Conversația se poate dezvolta prin adăugarea de noi informații care vor corespunde unor noi subiecte subiacente pentru că interlocutorii cunosc și împărtășesc aceleași informații de bază despre tema generală pusă în discuție. Introducerea unor subiecte subiacente noi creează ceea ce Criado de Val a numit tensiune în dialog și care, după același au-

tor, poate fi de trei feluri: informativă (acționează cu minimum de intensitate, corespunzătoare întrebărilor, cererilor, urărilor), afectivă (corespunde cauzelor emoționale care constituie nota constantă și dominantă în dialog) și dialectică (acționează asupra componentelor logice ale dialogului, caută să găsească semnificația cea mai precisă pentru conținutul ideatic pe care informațiile discursului fiecărui interlocutor le vehiculează).

După cum se poate observa, înaintarea în conversație pe o anumită temă nu coincide cu identitatea de referință, dar este legată de felul cum fiecare interlocutor definește modelul său contextual sau de modul cum el creează reprezentarea temei pusă în conversație. În dialog, această reprezentare a subiectului conversațional (modelul contextual) are drept trăsătură caracteristică dinamismul. Ca urmare, ea variază de la un tur conversațional la altul. În afară de aceasta, modelul contextual este dinamic pentru că reprezentarea capătă relevanță în măsura în care interacționează cu precedentul context și cu experiența și cunoștințele fiecărui vorbitor. Această interacțiune este de fapt cea care face posibilă stabilirea și menținerea tensiunii dialectice și angajarea interlocutorilor în conversație. Trebuie să adăugăm că identitatea referențială nu constituie o condiție necesară pentru continuarea conversației și pentru coerență în dialog. Continuitatea referențială este ceva linear și superficial, în timp ce coerența se bazează pe relații nu totdeauna evidente. Faptul că un tur conversațional este coerent cu celelalte tururi ale unui fragment de conversație nu se confundă cu reluarea aceluiași referent, dar dă socoteală de relevanța a ceea ce este expus, care poate fi implicit sau subînțeles.

Asumarea răspunderii intelectuale

(urmare din pagina 2)

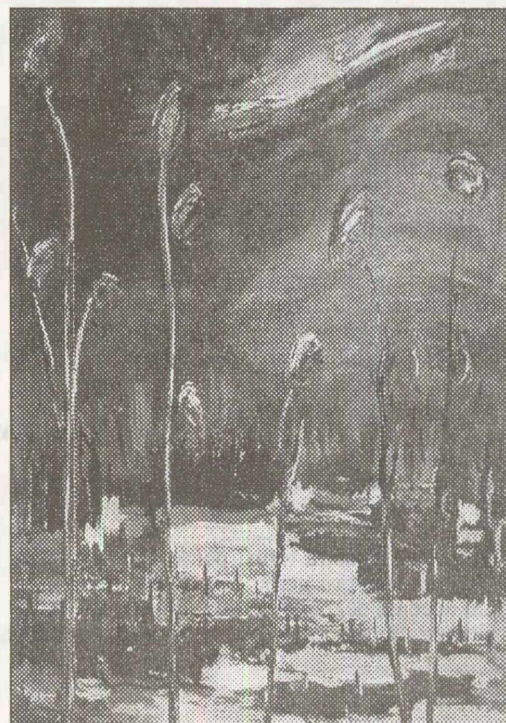
situația dezastruoasă descrisă pesimist și retrograd, negru, de către H.-R. Patapievic în **Om recent**. Suntem ulteriori și, mai ales, cu punțile rupte, aprioricul însuși a clacat și s-a alterat, am tras definitiv, căci ni l-am bombardat singuri, „podul de la mal“, nevoiți să acționăm retroactiv înainte, interiorizând așadar setul de feed-back-uri în acțiunea propriu-zisă. Refundaționismul contemporan produce „bu(1)shisme“: fugi înainte cu spatele.

În politică nu există soluții radicale, roțile trebuie schimbate din mers. Iar în președinte se cuvine să vedem un mijloc, nu un scop. Vederea scurtă, chiar și hiperacută, tot miopie istorică iresponsabilă se cheamă. Cu un termen din artă i-am putea spune hiperrealism politic.

Problema e însă în altă parte: deciziile de

reformă se adoptă în altă parte, sunt exogene, nu endogene. Iar întreaga pricepere și șiretenie politică internă se consumă, acum, pentru căutarea unor soluții nedureroase și nescandalozes de implementare rapidă. Despre asta este vorba de fapt, să nu ne mai facem de râs bătând câmpii despre constituționalism, parlamentarism, prezidențialism. Trăim într-un nou avatar al inevitabilului „capitulaționism“ structural românesc. Iar intelectualii și-ar juca și și-ar salva onoarea dacă n-ar mai încerca să „înece peștele“, îndrăznind, adică, să vorbească deschis în loc de a mai întruchipa partide prezidențiale informale, nedeclarate. Ceea ce nu înseamnă neapărat într-un mod obtuz critic, ci argumentativ, transparent, nonideologic, nepartizan: învățându-ne adevăratul curaj, adevăratul eroism al realismului politic pragmatic.

Militez, altfel spus, pentru asumarea răspunderii intelectuale, împotriva sistemului ordonanțelor publicistice de urgență.

Încă o mane(a)vră literară: istoria... lui Alex. Ștefănescu

ioan Iascu

Am avut deja ocazia, firește, să răsfoiesc atent **Istoria literaturii române contemporane** de Alex. Ștefănescu și să constat încă o dată că toți cei care se consideră astăzi mari critici literari suferă de sindromul Călinescu, adică vor să dea tomuri monumentale ca niște catedrale încercând să scrie de unii singuri istorii literare. Nimic altceva decât o gândire depășită de vreo jumătate de secol îi victimizează încă. Domniile lor se cred puternici ca o academie sau ca niște institute întregi de cercetare a literaturii și jinduiesc în văzul lumii la o mitologie personală.

Altminteri, criticul, căruia un amic literar craiovean îi spune „buhaiul”, nu scrie „mult și prost

reacții

„așa cum este” (după zisa răutăcioasă a unei publicații românești din străinătate), ci diform și cinic, vădind un bun plac deseori scandalos. Nume mari sunt ignorate, iar revistele literare de după 1990, când acestea au avut un rol de seamă în „renașterea confuză”, cum îi spune Alex. Ștefănescu, nu există nici ele, conform falsului principiu că valoarea ar fi doar individuală. În schimb, în **Istoria literaturii...** își fac loc anumiți ziaristi, precum Ion Cristoiu sau Cristian Tudor Popescu, altfel niște scriitori oarecare, dar facă-se voia lui Alex., dacă ei tot se văd în toate zilele și nopțile pe orice post de televiziune, încercând să ne „formeze” opiniile... Și încă o excepție: cercul

inedite

E mort divinul Pan

A fost, cândva, pe vremuri,
un zău ce ne-a venit
Cu vântul și cu astfel de straniu jurămintă
Că nimeni nu-ndrăznise să nu-și aducă aminte
Că-l știe de când lumea de veghe-n infinit.

Pământul, omenirea nostalgică și cerul
Sunt întrupări aievea din marile-i gândiri,
Și-n ele ca reflexe de slabe oglindiri
Voința-i creatoare își răsfrângea misterul.

Stăpân atotputernic pe fire, din senin
Ființei nevăzute creează o lege vie
A căreia candidă și-adâncă simfonie
Putea oricând să treacă și-n gura unui crin.

Acum nu mai e nimeni în golul firmament
Și nimeni nu mai vine cu soarele-n privire
Să verse bogăția căldurei peste fire
Din banca zeității căzute-n faliment.

De-acuma noi știm ce-nseamnă și
care e cuvântul
Și știm că noaptea clară și cupele-i de vis
Nu se revarsă pentru că ochii lui s-a-nchis
Și știm că nu suflarea-i dezlănțuiește vântul

În mintea noastră totuși pervers ca un Satan
Un glas funebru geme pe sfintele ruine
Cu aceeași deznădejde cu care-odată-cine?
Gemea din fundul mării: “E mort divinul Pan.”

„României literare”, de unde nu sunt „scăpați” nici „magnificii” Paul Șușară și Ioana Pârvolescu, că doar Alex. este chiar aici redactor-șef. În rest, grupările de nici un fel, optzeciști sau altceva, nu se văd, tot pe invocatul motiv că numai individualismul ar fi generator de valoare. După care, prin cele provincii bate vântul: abia dacă sunt băgați în seamă câțiva scriitori de prin Timișoara, Cluj-Napoca și Constanța, ultimul „centru” fiind fostul fief al „buhaiului”... Situația se aseamănă cu cea de la buletinele meteo prezentate în fiecare seară la TVR, când prezentatoarele încep invariabil cu Bucureștii și apoi continuă condescendent cu „în restul teritoriului...”, de unde se vede, fără voia lor, că Bucureștii ar fi capitala Bucureștilor, abia catadiesind să-și mai amintească de provincie sau de restul teritoriului. Pe din afară de țară, enormul critic de-abia dacă-i zărește pe Paul Goma, pe Dumitru Tepeș, pe Matei Vișniec și, mare mirare, pe Alexandru Papiian și pe Grigore Vieru!! Ce să mai lungim vorba, căci pare a fi limpede: literatura „mare” se scrie doar la București și numai în anumite decenii, agreeate de... cinicul nostru critic, care a dat lovitura - a făcut deja vânzări de miliarde, gata fiind să-și ridice și vilă în Capitală, din masivele încasări.

Dacă își intitula cele cinci-șase kilograme de foiletonistică **O istorie a literaturii române contemporane**, mai treacă-meargă. Dar așa, având în față **Istoria literaturii române contemporane**, semnată de „inegalabilul” Alex. Ștefănescu, avem de a face cu un nou caz de **Eu, Supremul** Trăiască dictatura (fie ea și literară) și adepții ei din toate vremurile!

Mie îmi este frică de monștrii preistorici și un asemenea monstru bănuie acum prin istoria literaturii române contemporane. Partipriurile scandaloase („celebre” vor deveni: Mihai Gălățanu, Valeriu Butulescu, Ovidiu Hurduzeu, Liviu Capșa, Diana Manole, Simona Tache, Mira Feticu, Adina

Huiban etc.), precum și ignorările grandomane ne dovedesc încă o dată că ochelarii de cal și surzenia nu fac parte din metodele și din instrumentele criticii și mai ales ale istoriei literaturii. Totuși Alex. Ștefănescu are o scuză, care la gigantismul domniei sale merge: nu a citit. O istorie literară nu se poate face numai înghesuind în burdihanul ei furaje de genul: recenzii, crochiuri, „recitiri” în diagonală și tot soiul de istorioare anecdotice și escuri înveninate de „cronicar muntean”... Ea nu poate fi o interminabilă tabletă de scriitor! Pe de altă parte, după cum sugeram, cred și zic iarăși că Alex. s-a gândit mai degrabă la un tun financiar, ceea ce pare să-i fi reușit de minune: de pe urma vânzărilor produsului mastodontic, criticul a devenit, cum spuneam, miliardar. Aici istețimea lui plină de viclesuguri n-a dat greș: acum, la început confuz de mileniu, nu te poți îmbogăți peste noapte și nu ajungi la borcanul cu faimă decât prin scandal. Bine făcut! Altfel amputările literaturii române contemporane s-au comis cu o aroganță de mare satrap asupra lui Gellu Naum, Sorin Titel, Ștefan Agopian, Ion Mureșan, Al. Cistelean, Eugen Negrici, Dan Cristea, Gheorghe Crăciun, Alexandru Mușina, Adrian Alui Gheorghe, Gellu Dorian, Lucian Vasiliu, Daniel Vighi, Cornel Moraru, Ion Moldovan, Traian Ștef, George Vulturescu, Ion Pop, Marian Drăghici, Bedos Horasangian, Constantin Stan, Mircea Ciobanu, Costache Olăreanu, Nichita Danilov, Liviu Ioan Stoiciu, Cassian Maria Spiridon, Mircea Martin, Marius Tupan, Gheorghe Iova, Dan Laurențiu ș.a. Pauză de respirație! Un levantin megalomanic impune Dictatul de la București: mai nou, literatura română se (re)crează, după cum ne indică geniul din spatele Mașinii de scris, doar pe marginile joase ale gârlei de Dâmbovița. Este de așteptat un război general cu bombardamente necruțătoare îndreptate asupra acestui megalitic Palat al literaturii dâmbovițene contemporane.

De fapt, Alex. Ștefănescu a sculptat, ba nu: a săpat - acesta este cuvântul! - într-un bolovan uriaș mastodontul literaturii române contemporane (căci e vorba de preistorie - iată perspectiva!). Un organism enorm căruia îi lipsesc mai multe organe vitale pentru a supraviețui în timp. Tare mi-e teamă că, asemenea modelului ei preistoric, lucrarea / lucrătura este sortită să dispară, prăbușindu-se sub propria-i greutate... pecuniară.

nicolae davidescu

Autoparodie

Tubicini-aseară au făcut un chef,
Ceata păcătoasă de bețivi a lor,
De-au crezut că vinu-i apă de izvor,
Și cu porcu-n frunte, ăla-al lor, de șef

Azi de dimineată toți erau căliți,
Pricină din care n-am putut jertfi,
Nici primi oracol nou de la Delfi,
Și nici ambasada vajnicelor schiți

O să fie însă vai de muma lor
Și băgați în apă până-a doua zi,
Când se vor trezi
Cu o ploaie-n spate de ciomege-n zbor.

Variantă la poezia Interior

Ca o leneșă panteră
La picioarele-ți culcată
Urmăresc câte-o himeră
Când al serilor hașiș
Ne cuprinde câteodată
Ca un larg păienjenis.

În odaie se desface
Dintre mobile și ninge
O zăpadă grea de pace
Peste care-al nostru vis
Înflorește și se stinge
Ca un crin abia deschis.

Și-ntr-această voluptate
Aș dori să fii de piatră
Și cu formele sculptate
Într-un straniu arabesc
Al sânilor tăi, ca pe-o vatră;

Altfel văd în tine-o lume
Viitoare cum te cere
(Chea) de-ar fi să te sugrume
Iar din ochii tăi aprinși
Văd cum circulă-n artere
Viitori atâția inși.

Sunt dezgustătoare dragă
Năzuințele ce punem
Să ne-ascundem viața-ntreagă
Că ne vrem nu pentru noi
Și că veșnic ne supunem
Unei josnice nevoi.

De parfumul cămei tale
Și de brunele-i senzații
Altădată ideale
Mă cutremur ca de-un chin
Ale cărei aspirații
Se sfârșesc în baldachin

Și-ntr-această voluptate
Aș dori să fii de stâncă
Și cu formele sculptate
Ca pe blondul arabesc
Din ținuta ta adâncă
Să mai pot să rătăcesc.

Premiile Societății Umoristice

„Păcală“ și ale revistei „Harababura“

1. GEORGE STANCA - pentru permanenta sa stare de gr(e)ăție a scrierilor sale umoristice în stil baladesc.

2. ZENOBIU IUBITU STOICESCU - pentru umorul său și pentru fidelitatea în promovarea revistei „Harababura“ în țară și lumea largă.

3. ANDREI CĂLĂRAȘU (Israel) - pentru savuroasele sale comedii de altădată, realizate în România.

4. HORIA GÂRBEA - pentru originalitatea comic-satirică a scrierilor sale dramaturgice.

5. FLOREA FIRAN - pentru substanțialele contribuții, ca autor și editor, la promovarea fenomenului cultural românesc.

6. FLORIAN BICHIR - pentru verva satirică, „fără milă“, din „Evenimentul zilei de duminică“.

7. DAN MIHĂESCU - la 50 de ani de existență a TELEVIZIUNII ROMÂNE - celui care ne-a bucurat mintea și sufletul... atunci!

8. G. GRIGORE POP la 50 de ani de existență a TELEVIZIUNII ROMÂNE - celui care ne-a bucurat mintea și sufletul... atunci!

9. OCTAVIAN SAVA - la 50 de ani de existență a TELEVIZIUNII ROMÂNE,

celui care ne-a bucurat mintea și sufletul... atunci!

10. VIOREL CACOVEANU - pentru ascuțimea bonom-ardelenească a poeziei și teatrului său satiric contemporan.

11. MARIUS TUCĂ - pentru incisivitatea observației sociale, atât în producțiile sale scrise, de televiziune, cât și în proza sa umoristică.

12. MARIUS TUPAN - pentru nervul satiric din prozele sale moderne.

13. ROMULUS VULPESCU - Premiul „TUDOR ARGHEZI“ - pentru înalta ținută culturală a operei sale literare - poezie, proză, teatru -, cât și pentru scripitoarele sale tălmăciri din literatura universală, cu precădere din spiritul umoristic al lumii.

14. POMPILIU DUMITRESCU - Premiul „IN MEMORIAM“ - pentru personalitatea recunoscută a întregii sale creații grafice.

15. TINA ENUȚESCU - pentru speranța și încrederea pe care o are că, odată și odată, va face bani și „Harababura“ noastră.

16. AL. LAZĂR - pentru umanitatea desenului său sexy-umoristic, la mare preț în California, Israel și... Oltenia.

17. ȘTEFAN POPA POPA'S - Premiul „NEAGU RĂDULESCU“ - pentru dimensiunea internațională a tonicului său desen satiric socio-politic.

18. DONE STAN - pentru exuberanța sa imaginativ-umoristică, în ilustrații de carte și afișe de spectacol.

19. PAVEL GĂTĂIANȚU - (Serbia) - pentru spumosul său spirit românesc, în zis și scris, pe alte meleaguri.

20. MILAN COȘOVEANU - (Vidin - Bulgaria) - pentru originalitatea hazului său oltenesc... subdunărean.

21. ERNEST MAFTEI - Premiul „GRIGORE VASILIU BIRLIC“ - pentru longeviva și prestigioasa carieră interpretativă în teatrul și filmul românesc.

22. JEAN CONSTANTIN - pentru hazul său inconfundabil, care i-a adus în șirul anilor o imensă popularitate.

23. GHEORGHE DINICĂ - pentru vocea de mare comedian și pentru personajele antologice de neuitat pe care ni le dăruiește în permanență.

24. DIONISIE VITCU - pentru spontaneitatea hazului său popular plin de originalitate.

25. TUDOR GHEORGHE - pentru capacitatea de a captiva românitatea de pretutindeni, prin imensul său har de povestitor și menestrel-cântăreț al dorurilor noastre.

26. EMILIA POPESCU - pentru diversitatea și originalitatea mijloacelor sale de expresie comic-verbale, dans și cântec, în arta interpretativă românească.

27. CRISTINA STAMATE - pentru incontestabila vervă comic-satirică în spectacolele de gen.

28. VICTOR RADOVICI - pentru viziunea originală, inspirată, în montarea caragialescă a piesei *O noapte furtunoasă*, la Facultatea de Arte „Hyperion“ - spectacol premiat internațional.

29. TEO TRANDAFIR - pentru inepuizabila sa bucurie de a face comedie și divertisment la PROTV.

30. TEMISTOCLE POPA - pentru compozițiile sale melodioase, pline de umor și poezie, care ne-au încântat și ne încântă mereu sufletul, oriunde le-am asculta!

31. GRIGORE VIERU - (Republica Moldova) - pentru inefabilul versului său, dedicat cu dragoste copiilor Țării.

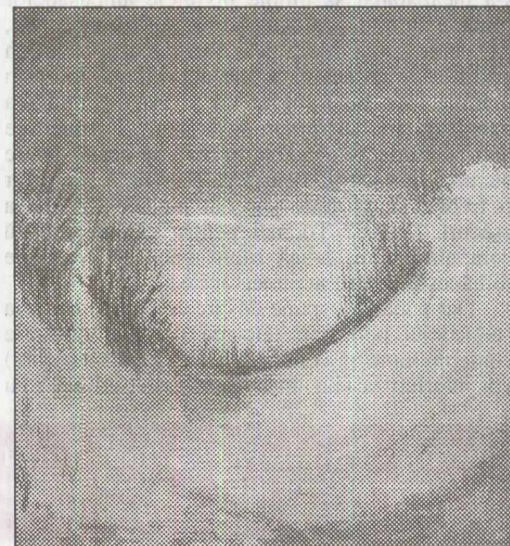
„Marea poezie nu depinde de măruntele tehnici formale. Acestea sunt funcționale în măsura în care sunt oglinda unor taine insondabile ale ființei. Cultivate în sine duc inevitabil la ceea ce Caragiale numea *manieră*. Or, marea poezie e *stil*. Diferența dintre *Levantul* lui Mircea Cărtărescu și *Divina Comedie* a lui Dante este cea de la *manieră* la *stil*. Cărtărescu a scris o capodoperă „manieristă“ urmând *canonul* parodiei postmoderne, dar dincolo de splendorile de artificier al cuvântului se ascunde *nimicul*. În schimb, la Dante, dincolo de cuvinte se află chiar poezia. Wittgenstein spune că pentru a contempla

catedrala trebuie date jos schelele. Or, în poezie schelele sunt chiar cuvintele. Enigma aceasta a înțeles-o Nichita Stănescu (pe urmele lui Eminescu). De aceea, el a simțit că poezia e *translingvistică*, adică *necuvânt*. Cine

fără comentarii

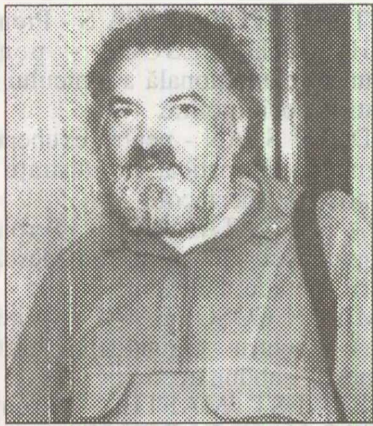
nu înțelege este condamnat să rămână un poet «manierist», onorabil, chiar «mare», dar cu porțile genialității închise.“

(Theodor Codreanu)

Hai să competitivizăm

valentin tașcu

Verbul acesta, derivat de la "competiție", de fapt nu există, pentru că, evident, la noi, nu există nici obiectul acțiunii respective. Nouă, românilor, nu ne place concurența, mai degrabă imitația (mimesisul, de bine, maimuțarea, de rău - de-aia suntem mari artiști, poeți născuți etc.), că e mai la îndemână. Dar, chiar dacă avem talente artistice deosebite (fără ironie), nu konkurăm nici în această direcție, mai degrabă preluăm decât să inventăm. Iată, de pildă, dansăm de mama focului, avem chiar un dans popular cu o ritmică muzicală de excepție (rare măsuri de 12/14 și altele), dar n-am inventat nimic, nici tangoul, nici cha-cha-cha-ul, nici rockul, nici măcar rapul, nici muzicile lor. Atunci, buni, foarte buni imitatori fiind, n-are cum să ne ia în considerare piața culturală externă. Ca excepție, formația timișoreană Phoenix, care a avut inspirația să valorifice în ritmuri moderne balada populară, a reușit să adune puncte însemnate în topurile mondiale, dar... a fost nevoită s-o șteargă din țară, căci la noi...

De curând, mare parte din fondurile Ministerului Culturii și Cultelor au intrat în Administrația Fondului Cultural Român (AFCN) de la Institutul Cultural Român condus de Horia-Roman Patapievici (om cu limpede deschidere europeană). În stil european s-a creat aici un organism complex și mai degrabă complicat, cu programe pentru care ai nevoie de ceva genialitate sau nebunie să le poți întocmi, dar pavat cu... bune intenții, cum e și... Iadul. Au avut deja loc două sesiuni pentru acordarea subvențiilor pentru asemenea programe, al căror scop este, teoretic vorbind, atragerea atenției lumii asupra valorilor universale (neîndoielnic existente) ale culturii române. Nezmintit, așa au procedat și alte națiuni și încă demult, și acțiunile lor au dat și roade (cum ar fi și vecinul maghiar de la Vest, posesor și el al unei limbi de și mai mică circulație decât româna). La noi, decenii de-a rândul, anumite fonduri, mici din cale-afară, s-au scurs mai mult în folosul unor persoane influente (cum ar fi Zaharia Stancu, bun autor, dar care s-a încăpățânat să umple pivnițele ambasadelor române cu traduceri din operele sale, bune și ele, dar pentru noi). Mare ne-a fost bucuria când am văzut că Patapievici a preluat ideea (tot prin imitație, dar bine măcar că și așa) din lumea bună, urmând să rupem și noi gura Europei, ce mai, a lumii, cu ce avem noi pe-acasă, mare bucurie, dar scurtă. Pentru că primele roade ce ar fi trebuit să se-arate par din plecare tot atâtea eșecuri. De ce? Tocmai pentru că nu știm să competitivizăm, adică n-am găsit un verb pe românește pentru acțiunea aceasta.

Dar până la a spune despre ce anume e vorba (concursul pentru traducerea de opere literare contemporane și concursul de proiecte teatrale) voi interludiza (iar un verb inventat ad-hoc) cu

două întâmplări din experiența mea personală.

1. În urmă cu aproape trei decenii, mai precis în 1979, când s-a sărbătorit la Cluj un deceniu de existență a grupului revistei studentești "Echinox", am propus în cadrul colocviului critic ce a avut loc cu acel prilej exact conceptul de competitivitate, sugerându-le colegilor că ar fi cazul să nu ne mai comparăm doar între noi, ci să ne punem în ecuație estetică cu valorile europene și să nu mai imităm ceea ce se făcea pe atunci în critica literară occidentală, ceea ce susțin și în prezent. Nu am crezut și nici acum nu cred că am spus vreo nerozie, dimpotrivă. Ei bine, unul dintre cei mai apreciați critici din acea vreme, Mircea Iorgulescu, colaborator și redactor la "România literară", a sărit ca ars și m-a contrazis cu violență, zicând că n-avem nevoie de asemenea comparații etc. Disputa s-a prelungit la banchetul de la restaurantul "Continental", unde aproape să ne luăm la bătaie pe această temă, pentru că m-am încăpățânat la rându-mi. Am ieșit rău din ceartă, pe considerentul că am îndrăznit să nu mă supun neroziei celui mare și tare de la "centru". După ani și ani, M. I. a fugit din țară și a ajuns redactor la postul de radio "Europa Liberă". Ne-am revăzut exact după 20 de ani, la Paris, tot cu prilejul sărbătoririi, la Centrul Cultural Român, a trei decenii de la același "Echinox". Fără să-l provoc, Iorgulescu a venit la mine, mi-a întins mâna și a recunoscut că am avut atunci, demult, dreptate. Încă o dată mi s-a confirmat o meditație a mea cum că

la 1989 inclusiv, același juriu nu mai nota nimic, ci se uita doar la picioare și la sânii atrăgători.

A venit "loviluția" și, existând o tradiție, s-a ținut tot la Costinești primul concurs "Miss România" după o pauză de aproape 50 de ani. "La vremuri noi, tot noi" în juriu, plus ceva străinezi și o parte din politrucii cosmetizați între timp. La prima ședință a "juraților", aducându-mi aminte de cele întimplite odinioară, am rostit cu "mânie democratică": "Domnilor, hai să o alegem pe cea mai frumoasă, mai competitivă și nu pe cea cu care ne-am culcat sau am vrea să ne culcăm noi, cea care să ne poată reprezenta în concursul Miss Univers." Și iar ne-am luat carnețele și pixurile și am trecut iar la note, cu convingerea că totul se va petrece în spiritul cerut de mine. După votare, juriul, având de data asta 21 de membri, am constatat că a ieșit pe primul loc o tinerică din Constanța, care la mine abia de ocupa un loc 7. S-a făcut încoronarea pe scena de la Costinești, cu televiziunea locală și tot tacâmul. Juriul s-a retras într-o sală de protocol la o masă "tovărășească" îmbelșugată și bine udată cu whisky-ul Ballantines, preferat la vreme de același Nicușor, rămas de la el prin depozitele Biroului de Turism pentru Tineret, pentru că el fusese între timp "cazat" la Rahova. Am băut și am mâncat cu noduri, deprimat de ideea că am crezut o viață întreagă că mă pricepeam la femei și tocmai constataseam că mă înșelasem amarnic. Cu un pahar ras de Murfatlar excelent în mână, m-am îndreptat către regretatul

fonturi în fronturi

"întodeauna am avut dreptate, dar aceasta nu mi-a folosit niciodată la nimic." Episodul l-am considerat a fi fost tragic și el continuă să fie așa, după cum voi arăta mai încolo.

2. Alta, comică de această dată. Înainte de "loviluția" din 1989, în "republica" lui Nicușor de la Costinești (excelentă stațiune pentru tineret pe atunci, azi îngrădită de miliardarii gen tot Nicușor, dar Năstase, și rezervată pentru alții ca el) se ținea în ultimii ani un concurs denumit "Miss Universitas", parcă în ciuda politrucilor proletari care desființaseră cu decenii în urmă "Miss România", ca manifestare decadentă, burgheză. Am făcut câțiva ani parte din juriu, alături de personalități precum Iosif Sava, Ion Sălișteanu, Victor Ernest Mașek și alții, lume "grea" așadar, amestecată cu politrucci uteciști, nu de proastă condiție totuși. Noiăștia "de meserie" ne-am luat rolul în serios, am scos carnețele, notând cu conștiinciozitate dimensiunile picioarelor, bustului și celelalte. Apoi ne-am retras, juriul, la vot. Când să scoatem ceva din guriță a apreciere, a intrat peste noi fostul președinte al Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști, binecunoscutul până azi Mircea Ursache și ne-a luat din scurt cu vorbele: "sper că n-aveți nimic împotriva că cea mai frumoasă e cutare!" - neîndoielnic vreo favorită a cuiva foarte important, Ursache, Mohora sau Stolojan, toți membri, "tovarăși" din borcanelul cu peștișori de aur ai lui Nicușor, care s-au și ajuns după "loviluție", mai puțin Nicușor, săracul. Noi ce să avem împotriva, cu Partidul nu te puneai, că te tăia anul viitor de pe listă. Câțiva ani mai apoi, până

Victor Ernest Mașek, estetician de meserie și aflat la a patra căsătorie tot cu manechine de modă: "Victoraș, îi zic, la tine în palmarea a ieșit tot asta din Constanța?" "Nici vorbă, răspunde el, la fel de supărat, abia de are un loc 8," "Și tot așa am pățit cu Sălișteanu, cu vreo doi francezi de origine română cu care mă cunoașteam, "crai de Curtea Veche" bine știuți etc. Și atunci, fiindu-mi totul suspect, am cerut cu glas tare fostului politruc Ghighi Bejan, component al grupului "Divertis", să aducă înapoi listele cu voturile. Repede am constatat că, nemaexistând autoritatea partinică din anul trecut și profitându-se de "vidul de putere" nou creat, s-a trecut în chipul cel mai democratic la fals și uz de fals, adică s-au numărat voturile așa cum au vot organizatorii, care probabil, în ciuda "indicațiilor mele prețioase", apucaseră să se culce deja cu falsa câștigătoare. Dar a acționat totuși spiritul democratic recent "implementat" în treburile țării și până la ziuă, când cheful început trist s-a terminat extrem de vesel, am ales o a doua primă "Miss România", o medicinistă din Craiova, care era și la mine pe locul întâi. Așa că dimineața, când a sosit Televiziunea Română pe atunci Liberă, altă Miss România a fost încoronată. Ca la noi, la nimeni, după cum se știe.

Personal am persistat obsesiv și bolnăvicios să cred în acest principiu al competitivității, care mă încăpățânează să cred că există sau măcar va exista. Dar deocamdată, cum ne dovedește AFCN al ICR, mai amânăm credința și rămânem cum ne-am înțeles.

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din România nu este responsabilă pentru politica editorială a publicației și nici pentru conținutul materialelor publicate. Nici conducerea revistei nu își asumă opiniile exprimate. Responsabilitatea aparține în exclusivitate autorilor.